

Møte for lukkede dører, Stortinget 14. juni 1939

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 14. juni 1939 kl. 17.00

President: Magnus Nilssen.

Dagsorden:

1. Innstilling fra finans- og tollkomiteen om tollavgifter fra 1 juli 1939 (budgett-innst. S. nr. 185).
2. Tilråding frå den forsterka militærnemnda om verksemda til Nøytralitetsfondet til 31 mars 1939 (innst. S.I).
3. Referat.

Dessuten forelå følgende tilleggsdagsorden:

1. Innstilling fra finans- og tollkomiteen angående statsgaranti for pantelån til anlegg av valseverk for rustfritt stål og forandring av tolltariffens post "Metaller II.C.1 a". (innst. S.K.).
2. Innstilling fra den forsterkede finans- og tollkomite om statsgaranti for pantelån til flytende sildekokeri ved Islandsfisket (innst. S.L.).
3. Referat.

Presidenten: Presidenten foreslår møtet holdt for lukkede dører - og anser det forslag for enstemmig bifalt.

Videre foreslår presidenten at Regjeringens medlemmer samt de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet, - likeledes av Finansdepartementets embetsmenn ekspedisjonschef Nissen, tolldirektør Aamodt, byråchef Dahl, byråchef Brinch og byråchef Birketvedt, og fra Utenriksdepartementet ekspedisjonschef Smith og byråchef Prebensen - og anser det forslag for enstemmig bifalt.

Statsråd Bergsvik overbragte følgende kongelige proposisjon "om teknisk revisjon av tolltariffen".

Presidenten: Presidenten foreslår at den overbragte proposisjon sendes finans- og tollkomiteen.

Lykke: (finanskomiteens formann): Denne proposisjon som gjelder en teknisk revisjon av tolltariffen, blev visstnok fremsatt i april måned, men foreligger trykt først i disse dager. Selve proposisjonen er hemmelig, mens innstillingen fra den komite som har vært nedsatt for å bearbeide denne sak, er offentlig og vil bli omdelt.

Finans- og tollkomiteen har drøftet dette spørsmål, og vi er blitt enige om å avgi muntlig innstilling om at denne stortingsproposisjon ikke tas under behandling av inneværende års storting. Det er altså vår innstilling. Men ved siden derav må komiteen be om at den får anledning til å behandle denne proposisjon mellom sesjonene. Det er nemlig et nokså vidtløftig stoff, og finans- og tollkomiteen har, som bekjent, ganske meget arbeide i sesjonen, så vi forutser at det vil være umulig for oss å få behandlet den i sesjonen. Nu har dette arbeide med en teknisk revisjon av tolltariffen pågått i nokså lang tid,

men når det nu foreligger et endelig forslag til ordning, er det meget ønskelig at den kan gjøres gjeldende så snart som mulig. Det har fra departementets side vært ytret ønske om at saken måtte bli behandlet så snart Stortinget er trådt sammen over nyttår. Under de omstendigheter ser komiteen sig nødsaget til - jeg hadde nær sagt: meget mot sin vilje - å be om samtykke til at finans- og tollkomiteen trer sammen mellom sesjonene. Det er da meningen at tollutvalget først skulde tre sammen og gå igjennom stoffet, hvorefter den samlede komite skulde avgi innstilling. I den innstilling fra Stortingets presidentskap som er opslått på kartet for imorgen, er nevnt de komiteer som tidligere har anmeldt at de gjerne vil tre sammen til høsten for å avgi innstilling om de emner som foreligger. Jeg vet ikke om det er nødvendig at denne innstilling utvides til også å omfatte finans- og tollkomiteen, eller om det er tilstrekkelig at denne komite her i dette hemmelige møte av Stortinget blir anmodet om å tre sammen mellom sesjonene. Vi vil selvsagt gjøre arbeidet så raskt som mulig, men det er et nokså omfattende arbeide.

Presidenten: Finans- og tollkomiteen innstiller til Stortinget å fatte følgende

beslutning:

Den overbragte proposisjon om teknisk revisjon av tolltariffen tas ikke under behandling av inneværende års storting.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Hvad angår det annet spørsmål som komiteens formann har reist - om å gi finans- og tollkomiteen adgang til å tre sammen mellom sesjonene for å behandle den fremlagte proposisjon - antar presidenten at det er rimelig at det blir behandlet i forbindelse med presidentskapets innstilling om de øvrige komiteer som skal arbeide mellom sesjonene.

Lykke: Presidenten er opmerksom på at den proposisjon det her er tale om, er en hemmelig proposisjon, og hvis spørsmålet om finanskomiteen skal tre sammen til høsten, skulde komme under diskusjon for åpne dører, kunde man altså ikke komme inn på hvad det i tilfelle gjaldt. Det vilde se nokså merkelig ut at Stortinget bare bemyndiget finans- og tollkomiteen til å tre sammen. Jeg vet ikke om det ikke skulde være nok at Stortinget her for lukkede dører gir denne bemyndigelse, og at så presidentskapet gir Stortingets kontor beskjed om at det er gjort i dette møte.

Presidenten: Når presidenten uttalte det han gjorde, gikk han selvsagt ut fra at det efter den motivering som her er gitt for lukkede dører, ikke vilde bli sagt noget i det åpne møte. Det kan vel allikevel ikke holdes hemmelig at finanskomiteen trer sammen til høsten. Men presidenten legger ikke avgjørende

vekt på dette. Hvis komiteens formann mener at det, alle hensyn tatt i betraktning, er forsvarligst at Stortinget allerede straks beslutter at finans- og tollkomiteen trer sammen til høsten, vil ikke presidenten motsette sig det. Hvis ingen ytterligere uttaler sig, går presidenten ut fra at Stortinget vil være enig i den siste fremgangsmåte. Presidenten foreslår altså at finans- og tollkomiteen trer sammen til høsten for å behandle den overbragte proposisjon - og anser dette forslag som enstemmig bifalt.

Sak nr. 1.

Innstilling fra finans- og tollkomiteen om tollavgifter fra 1 juli 1939 (budgett-innst. S. nr. 185).

Om saken i sin almindelighet uttalte

Hognestad (komiteens ordfører): Jeg tror ikke det er grunn til å opta nogen almindelig debatt i forbindelse med denne innstilling. Jeg tror vi får den greieste behandling når hver enkelt tar op de forskjellige merknader de måtte ha, under behandlingen av de enkelte poster.

Jeg vil bare nevne en enkelt sak fordi den ikke er nevnt i innstillingen. Fra Rogaland Karakullag fikk finanskomiteen den 5 juni i år en skrivelse angående tollen på karakullskinn som er beredt i utlandet. Komiteen sendte denne skrивelsen over til departementet, men departementet fant at det var en rekke tolltekniske vanskeligheter som stod i veien for at man kunde imøtekomme søknaden. Søknaden gikk ut på at en skulde få en tollnedsettelse på karakullskinn som var beredt i utlandet. Saken er at dette laget hadde liggende ca. 1000 karakullskinn som var beredt i Norge, og det var umulig å få bud på dem. Eng-Olsen, som er den største ekspert vi har, sa: De kan bare brenne dem. Dette representerer for laget og for de små og større gårdbrukere en verdi på omkring 30 000 kroner. Eng-Olsen kjøpte ifjor et nokså stort parti karakullskinn til en verdi av 5-6000 kroner. Det blev beredt i berederiet i Sandvika, men det blev fullstendig ødelagt. Blir det ikke nogen forandring slik at en kan få innført igjen karakullskinn som er beredt i utlandet, for mindre enn 19 kroner plus tilleggene, frykter jeg for at denne avlen, som regulerer produksjonen ganske godt, vil måtte nedlegges. Det vilde være beklagelig. To av statens forsøksstasjoner eier en hel del av disse skinn og driver denne avlen, så staten er også interessert i at den kan holdes oppe og gå frem. For landbruket i sin helhet tror jeg det også vilde være ønskelig om karakullen fikk større utbredelse. Slik som saken ligger an, vil jeg henstille til departementet å utvirke en kongelig resolusjon som innrømmer toll-lettelser for gjeninnførte karakullskinn som er beredt i utlandet. Jeg går ut fra at komiteen er enig i dette hvis departementet finner at det ikke er tolltekniske vanskeligheter i veien for å imøtekomme dette andragende.

Lykke (komiteens formann): Det er kanskje riktig, som komiteens ordfører sa, at det ikke kan være nogen grunn til å komme med nogen almindelig debatt om denne sak. Det er

naturligvis mange andragender om tollforhøielser og tollbeskyttelse som kommer til departementet hvert år, og departementet har jo en masse hensyn å ta til begge sider. Det som i den senere tid kanskje mest har vanskeliggjort behandlingen av tolltariffene, er selvsagt de handelspolitiske forhold, som idag gjør at de enkelte land står ganske anderledes bundet og ufri enn de gjorde tidligere. Som man vet, har jo de nordiske land, Holland og Belgia forsøkt å finne frem til en avtale, slik at behandlingen av tollspørsmålene skulde skje under hensyntagen mellom de forskjellige land, den såkalte Oslo-konvensjon. Hvis Regjeringen finner at den vil komme med et forslag om en tollforhøielse, eller en forandring, eller en anmerkning eller noget slikt, må dette forelegges for de land som er medlemmer av Oslo-konvensjonen. Disse har da en måned til å komme med sine bemerkninger. Hvis så departementet eller Regjeringen ikke finner at disse innvendinger eller protester som er kommet, er så avgjørende at det påtenkte forslag ikke bør fremsettes, blir det fremsatt. Vi ser i proposisjonen at om et par av de saker som behandles, har Finansdepartementet sagt at man av handelspolitiske grunner har funnet ikke å kunne anbefale andragendene imøtekommet. Dette er jo noget som også vi i komiteen må ta hensyn til.

Det blev bebreidet oss sterkt ifjor at vi ikke hadde konferert med Utenriksdepartementet. Jeg kan glede Stortinget med at vi i år har hatt en konferanse med Utenriksdepartementet, og at dette møte forløp i den aller beste forståelse. Utenriksdepartementet har gjort oss opmerksom på hvad det mener vi bør la være, og hvad det mener vi allikevel kan fremme. Vi er meget takknemlige for det, og vi har da forsøkt å ta de hensyn til dette som vi skylder det departement som har den vanskelige posisjon å skulle være mellemmann mellom oss og de andre land. Vi har dog ikke helt kunnet rette oss efter det.

Som før er det denne gang også i innstillingen tatt inn et eget avsnitt B., det gjelder de tariffendringer som komiteen har funnet å måtte foreslå for Stortinget ut over den kongelige proposisjon, det er ikke mange satser i år. På side 25 under konklusjonen vil man se at der står et B: "Nedennevnte tollforandringer settes i kraft fra den tid Kongen bestemmer." Den ene er satt inn efter departementets ønske, og så er det en sort salat som er satt inn efter ønske fra et av de andre land. Med hensyn til den første sats, glidelåser, så har vi funnet på grunn av at de er gått over til en lavere vekt nu å måtte forhøie tollene. Det står altså på den måten, at det først settes i kraft når Kongen bestemmer. Så har vi efter Regjeringens ønske - den har tatt det op igjen påny - flyttet porselen, som i den kongelige proposisjon var foreslått forhøiet til 70 øre for flerfarvet og forgylt porselen, over til dette avsnitt B, så det skal settes i kraft fra den tid Kongen bestemmer, for å stille Regjeringen noget friere ved de forhandlinger som foregår med andre land, og hvorfra der skal være kommet protester.

Når jeg bad om ordet, var det imidlertid nettop for å fremheve, at foruten det rent nasjonaløkonomiske hensyn, som jeg kort vil betegne således at man må vokte sig vel for å tollbeskytte hjemmeindustrien så sterkt, at vår eksportindustri

blir nødlidende, - er der også det handelspolitiske hensyn, men det kan jo ikke hindres at vi der kommer i kollisjon. Det er en annen sak som kommer op idag, hvor det spørsmål vil komme inn, så jeg skal ikke hefte forsamlingen med noget innlegg om det. Men disse hensyn, altså hensynet til vår i mange retninger tungt arbeidende eksportindustri og hensynet til de handelspolitiske forhold, er det som idag også spiller sterkt inn, når vi behandler tolltariffen.

Komiteen hadde innstillet til Stortinget å fatte følgende beslutninger:

A.

Beslutning om tollavgifter fra 1 juli 1939.

De bestemmelser om tollavgifter og midlertidige tolltillegg som gjelder den 30 juni 1939 skal fremdeles være gjeldende fra 1 juli 1939 med følgende forandringer:

A. Innledende bestemmelser.

§ 2.

Fritatt for den anordede innførselstoll er, foruten varer, til hvis tollfrie innførsel noen har erholdt eller herefter erholder spesiell bevilling eller tillatelse, enn videre:

c. Skibsproviant og andre skibsfornødenheter, som fartøier medbringer ved ankomst fra utlandet, og som forblir ombord, dog ikke mer enn tollopsynt skjønner å være passende i forhold til fartøiets størrelse, dets besetning og passasjerer samt den tid, hvori det opholder sig på ankomststedet. Dersom de medbragte varer eller passasjerer er bestemt til forskjellige innenlandske steder, kan denne tollfrie avbenyttelse vedbli, inntil fartøiet kommer til det sted hvor resten av de fra utlandet medbragte varer og passasjerer avgis, likesom også under opholdet sammesteds. Utklarer fartøiet derefter til utlandet, eller går det til annet innenlandsk sted uten å ha inntatt varer, kan det tiloversblitte av proviant og andre skibsfornødenheter vedbli til bruk ombord uten tolls erleggelse, forsåvidt det ikke overskrider hvad tollopsynt efter den forehavende reises lengde og andre omstendigheter måtte finne passende. Går fartøiet derimot til et annet innenlandsk sted, efter å ha inntatt varer til innlandet, uten tillike å ha utklarert til utlandet, må det tiloversblitte beriktiges, forsåvidt det ikke kan ansees for ubetydeligheter, hvilket også må skje, når mannskapet avmønstres, såfremt de tiloversblitte ikke legges under tollvesenets lås eller segl.

De her gitte regler får, i den utstrekning Tolldepartementet måtte bestemme, tilsvarende anvendelse på fornødenheter som medbringes av luftfartøier og norske orlogsfartøier som kommer fra utlandet.

Med hensyn til skibsproviant i fartøier, der går i kombinert innen- og utenriksfart, blir bestemmelsene i første ledd å anvende med de nærmere begrensninger, som

Tolldepartementet til forebyggelse av mulige misbruk måtte finne nødvendige.

Når mannskapet under et fartøis istandsettelse oppholder sig i land, kan av den fra utlandet medbragte proviant tollfritt utleveres, hvad der efter tollvesenets skjønn ansees fornødent til mannskapets bruk.

§ 14

På de nærmere vilkår som Tolldepartementet fastsetter, blir innførselstollen å tilbakebetale for prøver, som i uforandret stand igjen utføres til utlandet, når forbehold herom er tatt ved innførselen.

Tolldepartementet eller den det bemyndiger kan også tilstå tilbakebetaling av innførselstollen for fortollede råmaterialer og andre stoffer, som i forarbeidet stand utføres til utlandet, for fortollede hjelpestoffer, anvendt til tilvirkninger, som utføres til utlandet, samt efter omstendighetene for andre fortollede varer, som i uforandret stand igjen utføres til utlandet.

Innenlandske verksteder tilståes efter Tolldepartementets nærmere bestemmelse følgende godtgjørelse ved bygging av nye skib og reparasjoner, oppussing eller ombygging av eldre skib eller reparasjon eller ombytting av enkelte deler i disse:

- a. ved bygging av nye skib, 6 pct. av fartøienes salgssum for damp- og motorskib over 75 registertonn brutto og 3 pct. av salgssummen for damp- og motorskib av mindre drektighet og seilskib, forsåvidt de er minst 50 registertonn brutto, dog således at godtgjørelsen blir å forminske med en tredjedel for dampskib, hvis hovedmaskiner og hovedkjeler, samt for motorskib, hvis hovedmaskiner innsettes i utlandet;
- b. ved reparasjoner m.v. av eldre skib av den i post a. nevnte art, 4 pct. av reparasjonsomkostningene for skib over 75 registertonn brutto, dog kun av det beløp som overstiger kr. 1 000.

Tolldepartementet kan forlange opplysninger om anvendelse av materialer og gjenstander, som i tilfredsstillende form og kvalitet tilvirkes innenlands, men er innført fra utlandet, og ved beregning av godtgjørelsen gjøre fradrag i salgssummen eller i reparasjonsomkostningene for sådanne materialers eller gjenstanders verdi.

Innenlandsk blikkvalseverk tilståes efter Tolldepartementets nærmere bestemmelse følgende godtgjørelse ved fremstilling av blikk for innenlandsk forbruk:

for de første	5 000 tonn pr. år	kr. 20 pr. tonn
" "	næste 5 000	" 15 " "
" "	" 5 000	" 10 " "

B. Tariff for innførselstollen og for tara.

Apotekvarer, d.e. alle varer, der er gjenstand for apotekernes enehandel i detalj, for så vidt de ikke annensteds er ansatt til toll:

- a. som nå.
- b. medisinske plastre med nærmeste innpakning, 1 kg. kr. 1,00.

- c. som nåværende b.
Anm. som nå.

Brødvarer:

1. av hvete eller av hvete blandet med andre kornstorter samt havrekjeks og pulverisert eller kornet bakverk eller lignende produkter, herunder ris og kornsorter tilberedt ved oppustning, stekning eller lignende, alt med nærmeste innpakning.
  - a. kremmerhus, vafler og lignende for iskrem, 1 kg. kr. 0,50.
  - b. ellers, 1 kg. kr. 0,20

Bånd og belter derav, alle slags, også med ivevd gummielastikum, guttaperka og lignende:

Anm. 4. Tolldepartementet kan samtykke i at kardusbånd av natursilke til bruk ved fremstilling av ammunisjon går inn mot 15 pct. av verdien.

Dyr og matvarer av dyr:

II. Matvarer.

B. andre matvarer:

5. kjøtt og flesk, alle slags:

- b. ....
ellers:

1. som nåværende 2.
2. annet kjøtt, hvorunder blod, 1 kg. kr. 0,30.

Anm. Tolldepartementet bemyndiges til å sette ned tollen for saltet sauekjøtt i tønner til kr. 0,10 pr. kg. i tiden 20 oktober til 30 juni eller i deler av dette tidsrum.

3. som nåværende 4.

Moseid: Min bemerkning gjelder den anmerkning som her finnes, og som har tilknytning til Islandsavtalen. Jeg vil spørre hvorledes det har sig at ikke den avtale, således som tidligere er skjedd, er forelagt Stortinget? Jeg går ut fra at avtalen er av de viktige som efter almindelig konstitusjonell praksis skal fremlegges for Stortinget til ratifikasjon.

Statsråd Koht: Den avtalen med Island som vart underskriven i februar, var eit framhald av ein eldre avtale, som i si tid hadde vore lagd fram og godkjend her i Stortinget. Fyrr denne avtalen var underskriven, vart heile avtalen lagd fram i serskild melding. Utkastet til avtalen vart dryft her i Stortinget, her vart votert over det einaste punktet som det var strid um, og som vedrørde norsk rettshøve. Alt det andre vedrører berre norsk rett på Island, og det var ingen serskild grunn til å leggja det fram på nytt her for Stortinget. Vi har i Regjeringa meint at denne avtalen var avgjord ved den røystinga som gjekk for seg. Avtalen kjem sjølvsagt neste år millom alle dei avtalane som blir sende fram som melding; men etter det vi har meint i Regjeringa og fyrst og fremst i Utanriksdepartementet, har det ikkje vore nokon serskild grunn til å leggja denne avtalen for andre gongen fram her i Stortinget.

Moseid: Jeg for min del er ikke enig i den forståelse som utenriksministeren har gjort gjeldende her. Der blev nemlig gått frem på samme måte også forrige gang Islandsavtalen var under revisjon. Også dengang gjaldt det å forhandle om en traktat på grunnlag av den gamle som hadde eksistert før, og også dengang blev det konferert med Stortinget under forhandlingene; men allikevel fant Regjeringen det riktig å fremlegge traktaten, da den var avsluttet, og det samme blev jo gjort på Island. Jeg tror også det er korrekt å gjøre det her, men selvsagt kan det ikke bli tale om nu å fremlegge den for neste år.

Anderssen-Rysst: Jeg tror at den ærede representant Moseid tar feil i at det var den samme fremgangsmåte som blev fulgt sist. Så vidt jeg erindrer, blev der ikke dengang forelagt noget utkast til avtale på forhånd for Stortinget. Denne gang blev et detaljert utkast forelagt Stortinget, det blev behandlet i komiteen, og det er riktig, som den ærede utenriksminister uttalte, at det var et enkelt punkt som der var uenighet om i tinget, og som det også blev fremsatt forslag om, og hvor, så vidt jeg erindrer, Stortinget tok sin avgjørelse da. Iøvrig kommer altså avtalen i forbindelse med de øvrige avtaler som en melding til Stortinget til neste år.

Moseid: Det må være noget som sier sig selv at en traktat ikke kan ratifiseres av Stortinget før den er avsluttet. Når der fremlegges et utkast, et forhandlingsgrunnlag, kan ikke det danne avslutningen på Stortingets behandling når det gjelder en traktat av viktighet for landet.

Statsråd Koht: Norsk grunnlov kjenner tvo former for ratifikasjon: ratifikasjon av Kongen og ratifikasjon av Stortinget. Det er viktigare avtalar som skal bli lagde fram for Stortinget til ratifikasjon, andre blir ratifiserte av Kongen. I dette tilfelle var det som det kunde vera noko slag strid um, på fyrehand lagt fram for Stortinget, og det var røysta um det her.

Sundby: Jeg vil bare tilføie, som det vel gikk frem av debatten, at vi jordbrukets menn anser denne traktat for å være meget viktig, og mener derfor at den burde komme inn under bestemmelsen om å ratifiseres av Stortinget.

Votering:

Komiteens innstilling til og med II, Matvarer, 5, kjøtt og flesk, alle slags, bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Kasein (ostestoff), 1 kg. kr. 0,08.

Sundby: Som man vil se av innstillingen, er det her foreslått en grunntoll på kasein på 8 øre pr. kg. Det fører til en effektiv toll på 14,4 øre pr. kg. Vi har hatt anledning til

å konferere med endel av finanskomiteens medlemmer om dette, og så vidt vi har forstått, beror det på litt ufullstendige opplysninger at man har foreslått denne sats, idet den, som den er foreslått, vil bli rett og slett en fiskal sats. Det går ikke an - og det tror jeg alle som har satt sig inn i saken er klar over - å oprettholde denne industri med en slik tollsats, slik som forholdene nu er, idet denne vare jo er blitt gjenstand for en helt voldsom dumping i det siste. Prisen var ifjor i de 4 første måneder 91 øre pr. kg. og er gått ned til i januar i år 53 øre, i februar 34 øre, i mars 39 øre og i april 46 øre. Det går 35 liter skummet melk til 1 kg. kasein, og da vil man se at bruttoprisen her gir fra 1 - 1 1/2 øre pr. liter skummet melk levert her i landet. Produsentene, som leverer til dem som eksporterer, kan da neppe få mer enn fra 1/2 - 1 øre pr. liter skummet melk, og det er derfor gitt at dette er den rene og skjære dumping som vel foretas i vedkommende land i reguleringsøiemed. Av den grunn er vedkommende industri her i landet nedlagt og har ligget nede nu en tid, og det er spørsmål om å bringe den på fote igjen. Det er ikke noget stort økonomisk spørsmål dette. Det har jo ikke vært større import her i løpet av de siste ti år enn fra 41 000 kroner om året i verdi til 219 000 kroner, som det høieste tall. Med den tollbeskyttelse vi har bedt om, vil man komme op i omtrent den pris vi hadde på kasein ifjor, og noget høiere pris blir det ikke tale om å holde, selv om verdensmarkedets priser skulde forandre sig. Det er forsåvidt også gitt en garanti like overfor departementet i så henseende. Jeg har da forstått det slik at komiteen, og også departementet, er enig i at tollsatsen bør være slik at det kan bli en virkelig beskyttelsestoll, slik at vedkommende virksomhet kan oprettholdes. Det spiller ingen stor rolle for jordbruket i og for sig, det er ingen stor økonomisk verdi som ligger i dette, men alle som kjenner forholdene, vet jo at vi har en ganske voldsomt stor skummetmelk-retur til sine tider, og det er da om å gjøre å kunne avlaste den ved en kaseinfabrikasjon. Den kaseinfabrikasjon som skjer i forbindelse med gjetostystning, går jo til eksport til Tyskland som tidligere, og den har måttet finne sig i disse konkurrerende dumpingpriser; men på det område er det ingen annen utvei enn å lage kasein. Det som det er spørsmål om her, er syrekasein av normal skummet melk, som man altså kan bruke til fôr. Det er dog vanskelig å få utnyttet til fôr de veldige mengder skummet melk som til visse tider må avlastes markedet, og det har derfor en viss reguleringsbetydning at fabrikken kan gå og virksomheten oprettholdes. Jeg tillater mig å foreslå at tollsatsen føres op med 25 øre pr. kg., det blir visst da omtrent 45 øre i effektiv toll, og vi kommer dermed omtrent op i den pris som kaseinen hadde ifjor.

Hognestad: Efter de opplysninger som foreligger, har vi regnet med at det ikke blir gjort noen større innvending fra Finansdepartementet, og hr. Sundbys forslag kan da sannsynligvis betraktes som komiteens innstilling.

Lykke (komiteens formann): Ordføreren bør vel først høre hvad finansministeren har å si til saken. Jeg synes det er et

veldig sprang fra 8 øre til 25 øre på en sådan artikkel som kasein. Jeg vil gjerne høre hvad finansministeren har å si.

Statsråd Bergsvik: Nei, finansministeren kjem ikkje til å taka upp noko framlegg um å auka tollsatsen; men dersom nemnda går med på framlegget frå hr. Sundby, ser eg det slik at det i grunnen ikkje er so godt å mæla mot det; for stoda for denne produksjonen er heilt annarleis i dag enn ho var då me arbeidde med proposisjonen, i alle fall etter dei opplysningane me hadde den gongen. Eg vil nemleg gjera merksam på at den prisen ein har fått for denne vara, etter dei oppgåvone me har fått for dei siste 6 åra, har vore slik at prisen for innført vare var i 1933 54 øyre pr. kg. Han steig so etter kvart slik at han var uppe i kr. 1,03 i 1937, og fall so ned att til 71 øyre i 1938. Det var dei oppgåvone me hadde. Jamvel um han var noko lågare i 1938 enn i 1937, var han jamvel etter måten, utan toll, høgare samanlikna med prisnivået enn han var i 1933, i alle fall like høg. Då me skulde handsama denne saka, måtte me gjera det på same måten som me vanleg gjer med tollsaker: me ser etter kva arbeidet ved produksjonen kostar, for det er vanleg slik at det er arbeidet me skal verna. Me må samanlikna med arbeidskostnadene, og etter dei oppgåvone me har fått, kostar det i arbeidsløn å produsera 1 kg. kasein 7,3 øyre. No gjer me framlegg um ein toll av 14,4 øyre, d.v.s. umlag dobbelt so mykje som arbeidsløna ved produksjonen er, og då skulde ein vel koma upp i nokolunde same pris som me hadde i 1936, eller noko over. Slik var det me såg på saka. Men seinare har det utvikla seg slik at det er tydeleg at hr. Sundby har rett når han segjer det er dumping, når prisane har falle heilt ned til det han nemnde. Då er spursmålet um ein kann rekna på å nå fram til noko resultat for denne produksjonen ved å gå til ein so stor tollauke som det er gjort framlegg um av hr. Sundby, det kann vera ulike meiningar um det. Eg for min del er redd for at det vil føra til at ein går over til å bruka andre stoffar i staden for kasein. Men denne saka er etter mitt skyn ikkje større enn at departementet ikkje vil setja seg mot at ein gjer ein freistnad på å verna denne produksjonen mot denne tydelege dumping, og dersom nemnda og Stortinget so meiner, vil eg ikkje segja noko mot framlegget frå hr. Sundby. Men det er då klårt - det fylgjer av sjølve samanhengen - at satsen må verta flutt over frå hovudtitel A til hovudtitel B, nemleg til dei tollsatsane som skal setjast i verk etter nærare vedtak av Kongen.

Lykke: Den var adskillig reservert, den tilslutning som finansministeren gav, og jeg sier ikke noe om det, for det gjelder her et stoff som også brukes bl.a. i papirfabrikkene og i farveindustrien. For papirfabrikasjonen er det slik at de får tollene på kaseinen godtgjort når de eksporterer, men for farveindustrien er det ikke tale om eksport, så der vil tillegget bety en direkte fordyrelse. Det er med store betenkeligheter at jeg slutter mig til denne toll, jeg vilde aller helst fått stoppet op ved en lavere sats. Jeg kunde tenke mig å gå til 15 øre, så det med tilleggene blev 27 øre, men 25 øre synes jeg, efter de oplysninger som kom nu om

arbeidsomkostningene ved fremstillingen, blir for stridt. Jeg vil gjerne høre hvad komiteens øvrige medlemmer sier efter statsrådets reserverte tilslutning. Det er jo klart at vi må gjøre som statsråden sa, flytte dette op i avsnitt B. Det vil jo ordføreren redegjøre for når vi kommer så langt.

Sundby: Jeg vil først si at 1933 er jo ikke noget rimelig sammenligningsgrunnlag. Vi vet jo at da hadde vi bunnen av den verste krise og især en svær landbrukskrise. Det var jo da vi hadde melkepriser i Holland og Danmark og Syd-Sverige på 4 og 5 øre pr. liter nysilt melk og kornpriser på 3-4-5 øre ute i landene. Det er ikke naturlig å bruke 1933 som sammenligningsgrunnlag. Tar vi de andre årene, kommer vi, med den beskyttelse vi har bedt om, ikke op i mer enn almindelig, normal pris for kasein. Dernæst har jeg det å bemerke at vi ikke kan erkjenne, når det er arbeidet som skal beskyttes, at det bare er arbeidet i en industri som denne som skal beskyttes. Det er rasjonalisert sådan at produksjonen er overmåte billig ved andelsfabrikk, nemlig 7 øre pr. kilo. Men vi må ha rett til også å få beskyttet arbeidet med melkeproduksjonen, og det vi kommer op i der med denne tollsats, blir maksimum 2 3/4 øre pr. liter skummet melk, og alle vet at det er ingen høi pris. Det er ikke fullt så meget, som vi kan utnytte melken til som for. Men saken er den at der er en så stor flom av skummet melk til visse tider at vi ikke kan få foret op alt. Med den tollbeskyttelse vi har bedt om, blir det 2 3/4 øre pr. liter, og en lavere tollsats gjør at det blir umulig å oprettholde denne industri. Det blir da en fiskaltoll, og jeg vil henstille at den ikke blir satt i kraft engang, hvis vi ikke får den tollsats vi har bedt om. Det er det laveste som det er mulig å drive med. Vi er nødt til å regne med prisen på skummet melk og ikke bare arbeidsutgiftene ved fabrikkene. Nettop i det finansministeren uttalte, at han var redd for at man vilde gå over til å bruke andre stoffer, ligger en betryggelse for at vi ikke her kan forhøie prisen ut over det rimelige, nemlig ut over den pris vi hadde ifjor for kasein. Jeg tror ikke at det da vil bli spørsmål om å gå over til andre stoffer mer enn det har vært før. Den pris som det her dreier sig om, blir den som de stort sett har vært vant til å betale for kasein under såvel lav- som høikonjunktur i disse industrier som hr. Lykke talte om. Jeg tror ikke det er nogen urimelighet i dette. Som sagt, dette har ikke nogen stor økonomisk betydning i kroner og øre, men det er av adskillig reguleringsbetydning.

Hognestad: Det er riktig som hr. Sundby sa at dette har ikke nogen stor økonomisk betydning hverken i den ene eller den annen retning. Det betyr 13-14 millioner liter skummet melk som på denne måte kan reguleres bort til 2 øre literen. Denne fabrikk på Alnabru står, og de som har søkt, har sagt at hvis de ikke får en beskyttelse så de kommer op i en pris som svarer til 2 øre literen for skummet melk, vil de trekke søknaden sin tilbake. Vi har drøftet saken i komiteen efter at de nye opplysninger som er kommet om de omtalte dumpingpriser forelå, og vi var enige om at hvis departementet ikke gjør nogen innvendinger, vilde komiteen slutte sig til hr. Sundbys

forslag. Derfor sa jeg på komiteens vegne at komiteen mente at bedriften måtte ha så pass beskyttelse at den kom i gang. Ellers vil den trekke sitt forslag tilbake. Jeg går ut fra at, selv om hr. Lykke har reservert sig, er de 25 øre fremdeles komiteens innstilling.

Haavardstad: Under dryftinga av denne saka i nemnda gjekk eg med på framlegget frå departementet um 8 øyre i toll. Men etter dei opplysningane som ligg fyre no, og etter å ha høyrte på finansministeren, kann eg for min part gå med på å auka tollen i samsvar med framlegget frå hr. Sundby.

Borch: Jeg synes slett ikke at finansministerens uttalelse angående denne sak var noget kjølig. Tvert imot, jeg syntes hans svar var meget velvillig, og jeg tror at flertallet i komiteen er enig om å ville støtte hr. Sundbys forslag, under den forutsetning at finansministeren stiller sig så velvillig som han gjorde, til dette. Det er jo ingen stor sak, men det har sin store regulerende betydning at man i en vanskelig tid kan få avsatt denne flom av skummet melk til en pris av vel 2 øre, og det har sin betydning også for denne nye fabrikk, når den nu skal begynne med syrekasein, og den kan derved bidra til å holde arbeidslivet oppe. Jeg for min del vil derfor få lov til å støtte hr. Sundbys forslag. Jeg skulde anta at komiteens flertall ialfall er enig om å støtte dette forslag, så det skulde være komiteens innstilling. Jeg er enig med ordføreren i den opfatning.

Syltebø: Eg vil som medlem av finansnemnda segja meg samd i det som er uttala av hr. Hognestad og hr. Borch, og eg vil råda til at framlegget frå hr. Sundby vert vedteke.

Presidenten: Presidenten vil efter de uttalelser som er falt, betrakte hr. Sundbys forslag som komiteens innstilling.

Sundby: Det høres ut som det er en motsetning her med hensyn til den pris skummetmelken kan gjøres ut i. Jeg nevnte 2 3/4 øre som maksimum. Det er av et par av komiteens medlemmer nevnt 2 øre. Det er riktig begge deler. Vi utgjør skummetmelken i 2 øre ved fremstilling av kasein efter den tollbeskyttelse vi her ber om. Men så har vi dertil mysen, som kan utgjøres i maksimum 3/4 øre; men det er jo ikke alltid vi har kjøpere til mysen. Begge tall er således riktige. Alt ialt kan det ved kaseinfremstilling plus mysen bli 2 3/4 øre, hvis vi får solgt mysen. Det var bare den opplysning jeg vilde gi, så det ikke skulde se ut som om der er et motsetningsforhold tilstede her.

Lykke: Jeg har tidligere gitt uttrykk for mine betenkeligheter, men jeg sa også at når finansministeren nu har gitt sin tilslutning til det, og flere av mine kolleger har gått med på det, optar jeg ikke noget annet forslag, så det er altså kun komiteens innstilling overensstemmende med hr. Sundbys forslag som foreligger. Men når vi nu flytter det over i avdelingen hovedavsnitt B., vil jeg be om, at departementet da følger prisdannelsen og også hvordan det virker for dem som bruker dette stoff som råstoff.

Presidenten: Det av hr. Sundby fremsatte forslag er efter dette å betrakte som komiteens endrede innstilling. Det skal altså istedenfor det innstilte føres op: "Kasein (ostestoff) 1 kg. kr. 0,25."

Presidenten går ut fra at hr. Sundby gir sin tilslutning til at det overføres til avdeling B. "Nedennevnte tollforandringer settes i kraft fra den tid Kongen bestemmer."

Sundby: Ja.

Votering:

Komiteens endrede innstilling ved Kasein - se ovenfor - bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Metaller:

II. i arbeide:

A. av forskjellige metaller:

1. a. som nå.
- b. fluekroker med nærmeste innpakning, 1 kg. kr. 50,00.
- c. kroker med annet kunstig agn, derunder sluk og desslike, samt kroker med fortom, alt med nærmeste innpakning, 1 kg. kr. 6,00.

C. av jern:

3. fjærer.
  - a. som nå.
  - b. som nå.Anm. Særskilt innførte fjærer, der utgjør deler til annensteds nevnte varer, fortolles, med undtagelse av fjærer til sykler, som fjærer.

23. som nå.
Anm. Tolldepartementet kan tillate, at støpte, uferdige deler til kaffekverner går inn mot en lavere toll enn den her bestemte.

Papir og papp m.v.:

1. skrivepapir (også overstrøket med lim), mangfoldiggjørelsespapir, tegnepapir, trekkpapir, filterpapir og kreppet silkepapir, samt lyskopipapir:

- a. som nå.
- b. som nå.
Anm. som nå.

Silke m.v.:

-----
5. vevde varer ellers, trikot- og nettstoff, trikot- og nettvarer, også med søm eller utstyr:

a. av natursilke:

1. varer av silke alene eller av silke sammen med metalltråd eller med garn overspunnet med metalltråd eller silke, eller av de nevnte varer i forbindelse med inntil 20 pct. annet spinnestoff, samt fløiel og plysj hvis rettside helt består av silke:

a. strømper, 1 kg. kr. 14,00.

b. annet, 1 kg. kr. 10,00

2. andre varer:

a. strømper, 1 kg. kr. 8,40.

b. annet, 1 kg. kr. 7,00

b. som nå.

Anm. 1. som nå.

Anm. 2. som nå.

Anm. 3. Tolldepartementet kan samtykke i at kardustøi til bruk ved fremstilling av ammunisjon går inn mot 15 pct. av verdien.

Skinn og huder:

B. Uten hårbedekning:

III. i arbeide:
-----

4. klær, 1 kg. kr. 3,00.

5. som det nåværende 4.

6. som det nåværende 5.

Tre og trevarer:

-----
11. alle andre trevarer som ikke annensteds er opført:

h. finér og møbelplater:

1. finér med tømbelegg (tretapeter, "Flexwood"), 1 kg. kr. 3,00.

2. kryssfinér og møbelplater, 1 kg. kr. 0,06.

Moseid: Marnar Bruk har søkt om toll på eikestav. Dette har sympati i komiteen; men det viser sig at ferdige eikefat er tollfrie og bundet ved Englandsavtalen, og under de omstendigheter har komiteen ment at det er vanskelig å opnå noget verdifullt resultat ved en toll på stav. Imidlertid er det komiteen bekjent at det er optatt en del varer til observasjon for det tilfelle at Englandsavtalen blir tatt op til revisjon, og jeg vil her henstille at eikefat blir tatt med

blandt de varer som man søker å få fritatt fra den bundne tollfrihet i Englandsavtalen, når der optas forhandlinger om Englandsavtalen.

Et annet spørsmål under denne titel gjelder uferdig parkettstav. Der er søkt fra Norsk Treindustriarbeiderforbund og fra A/S Lillesands Parkettfabrikk om en toll på innførsel av denne vare. Departementet mener det er meget vanskelig å finne en ordning, hvorved man kan sikre sig en riktig kontroll ved bedømmelsen av dette. Derimot skulde det være mulig å opnå en beskyttelse hvis man tar disse uferdige parkettstaver med i importreguleringen for skåret eller høvlet last av eik som føres inn, og jeg vil da tillate mig å henstille til departementet også å ta det spørsmål op.

Haavardstad: Eg for min part vil berre segja meg samd i det som hr. Moseid heldt fram.

Videre var innstillet:

Vekter og deler derav, ikke annensteds nevnt, a.v. 10 pct.

Vogner m.v.:

1. a-e: som nå.
Anm. 1: som nå.
Anm. 2: som nå.
Anm. 3: som den nåværende anm. 4.
Anm. 4: Fortollingsverdien av automobiler, understell til disse, og motorsykler som innføres i brukt stand, fastsettes lik fortollingsverdien på fortollingstidspunktet av tilsvarende nye kjøretøier (av ny modell). De nærmere regler herom gis av Tolldepartementet, som kan bestemme at der skal gjøres fradrag i fortollingsverdien for verdiforringelse. Tolldepartementet fastsetter enn videre de nærmere vilkår for at et motorkjøretøi skal anses som brukt.
Anm. 5: som den nåværende anm. 6.

Votering:

Komiteens innstilling under B, Tariff for innførselstollen og for tara fra Metaller til og med Vogner m.v. bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

C. Midlertidige tolltillegg.

- I. Som tillegg til den til enhver tid pliktige toll (herunder også til de i tolltariffens innledende bestemmelser anførte tollsatser) opkreves midlertidig 50 pct. for alle varer undtagen følgende:

Møte for lukkede dører, Stortinget 14. juni 1939

Frukter	1. a.
"	1. b.
"	1. c.
"	2. c.
"	2. d.
"	2. f.
"	2. g.
Grønsaker:	1. b.
"	3. a.
Kork:	B. a. 1.
"	B. a. 2.
Nøtter a.	
Ris, uavskallet, løs.	
"	_____ i emballasje.
Vin 1. a.	
" 1. b.	
" 2. a.	

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Undtatt fra tillegget er dessuten bensin-, petroleums- og råoljemotorer, elektromotorer under 7 1/2 hk, treskemaskiner for motordrift og andre landbruksmaskiner, ikke særskilt nevnt, samt deler til forannevnte gjenstander.

Syltebø: Eit mindretal i nemnda på 6 medlemmer har, som tilrådinga syner, ikkje funne grunn til å gå med på det tollpålegget på elektromotorar og generatorar som det er framlegg um. Dette spørsmålet har fleire gonger tidlegare vore uppe i tinget, men kvar gong har Stortinget avvist tollauke her. Når Stortinget no både i fjor og i år løyver mange pengar for å skaffa ljøs og kraft til dei distrikt som ikkje fyrr har det, synest det lite rimeleg at ein skal gå til å fordyra dei ting som skal til for å utbyggja landet elektrisk. Vidare er det so at generatorar som vert nytta av anlegg som har konsesjonsplikt, får den studnad som norsk produksjon har i dei vilkåra som der er sette.

Eg skal ikkje koma nærare inn på dei andre grunnane eg har for ikkje å gå med på dette tollpålegget, men nøgja meg med berre å taka upp framlegget frå mindretalet. Det går ut på at siste punkt under C, I, midlertidige tolltillegg, skal lyde:

"Undtatt fra tillegget er dessuten bensin-, petroleums- og råoljemotorer, elektromotorer og elektriske generatorer, treskemaskiner for motordrift og andre landbruksmaskiner ikke særskilt nevnt, samt deler til forannevnte gjenstander."

Lykke: Dette er et spørsmål som har vært oppe flere ganger dette, og nu når departementet bringer i forslag at tilleggene skal gjøres gjeldende kun for elektromotorer som er over 7 1/2 hk., er nettopp det av hensyn til at man ikke skal ramme de motorer som er almindeligst i landbruket. Dengang da det blev besluttet - det var visst i 1923 - at disse elektriske motorer og generatorer ikke skulde ha tilleggene, da var jo ikke forholdene ganske som idag. Det er nu en utmerket norsk industri som vi har fått på dette felt, og denne norske industri har en konkurranse som den selvfølgelig, som alle andre, beklager sig over. Men denne norske industri skjønner ikke hvorfor ikke den likesåvel som de andre maskinfabriker skal få den vanlige tollbeskyttelse som ligger i de 10 prosent plus tillegg. Jeg slutter mig helt ut til departementet her. Jeg synes ikke det er noen grunn til å oprettholde den fritagelse for tilleggene når det gjelder produkter som vi nu er kommet så langt med her i Norge at vi kan gjøre oss nok så uavhengige på dette område; og her har vi nettopp en av de industrier som hos oss har et naturlig leie, og da er det ingen grunn til at den ikke skal ha samme beskyttelse som annen maskinindustri. Jeg holder på komiteens innstilling.

Bærøe: Det kan synes urimelig kanskje at ikke denne produksjon har den beskyttelse, det vil si ikke har det tillegg til tollene som annen produksjon i almindelighet har. Når jeg imidlertid som tidligere også i år holder på at dette tillegg ikke skal gis, og derfor i komiteen finnes blandt mindretallet, er det foruten med den begrunnelse som hr. Syltebø gav uttrykk for, også ut fra de priser som må betales for elektromotorer. Det viser sig nemlig at en motor som kommer hjem på ca. 100 kroner, og som dertil får en toll på, såvidt jeg kan forstå, 10 kroner, selges til kjøperne som skal bruke den, for kr. 200 op til kr. 230. Det er for mig ialfall ufattelig at det skal være nødvendig at en vare som denne skal fordyres med hundre prosent fra den kommer iland og tollene er betalt, og til den mann får den som skal bruke den. Med mitt kjennskap til forholdene kan jeg vanskelig forstå at det skal være nødvendig å holde de priser, og det er sterkt medvirkende til at jeg ikke har kunnet slutte mig til flertallet her, men har sluttet mig til mindretallet, som mener at forholdet får ha sitt forblivende med det som er.

Moseid: Jeg vil anbefale mindretallets forslag som er fremsatt av hr. Syltebø. For mitt vedkommende legger jeg vekt på at når det gjelder generatorer som for en stor dels vedkommende benyttes i anlegg som har konsesjon, nyter disse også godt av den beskyttelse som ligger i at norske varer har et betydelig fortrin på en 10-15 prosent, så det må antas å være en betydelig gunstigere stilling her enn for andre maskiner, som i regelen selges på det åpne marked uten å nyte godt av den beskyttelse som ligger i beskyttelsen for norsk arbeid.

Statsråd Bergsvik: Eg må på det beste tilråda at fleirtalstilrådinga vert vedteken, ho er og i samhøve med proposisjonen. Eg kann forutan å visa til det som no formannen

i nemnda sa, berre få lov til å streka under dette: Denne saka har utvikla seg slik at ho står i ei heilt anna stode no enn ho gjorde for 12-15 år sidan, ja, jamvel um me ikkje går so langt tilbake. Me veit at den elektriske industrien i landet har utvikla seg sterkt, og difor er det klårt at det ikkje på nokon måte er rimeleg lenger at han skal stå i ei serstode og ikkje ha dei vanlege tolltillegg som annan industri har. Me har lagt denne sak fram for Norske Elektrisitetsverkers Forening, som me må gå ut ifrå netttupp skulde representere dei forbrukarane som mindretalet no gjer seg til talsmann for, og dei gjer merksam på at det er rimeleg at denne industrien likso vel som annan industri får dette vernet. Vidare har me lagt saka fram for Landbruksdepartementet, og det har bede um at ein gjer undantak for motorar med mindre enn 7 1/2 hk. Det har me gjort, og med det skulde ein tru at dei mindre motorane som vert brukt i jordbruket, skulde verta fritekne for dette tillegget. Det er i samhøve med Landbruksdepartementet si tilråding.

Med umsyn til det som har vore halde fram her, at desse fabrikkane får det vern som norsk arbeid får, av di dei er undergjevne konsesjonsvilkår, so er det berre delvis rett, for det er berre dei svært store maskinane som kjem inn under det som i det heile kann nytta seg av den preferansen som ligg i dei konsesjonsvilkåra, alle dei medels store vil ikkje kunna nytta seg serleg av det. Vidare kann eg ikkje sjå at det som hr. Børøe nemnde um den store prisskilnaden millom den importerte vara plus toll og det brukaren må betala, har noko verd i denne samanhengen. Dersom det er rett, og det går eg ut ifrå - eg veit ikkje kva grunnen er til det - at brukarane for ei importert vare til 100 kronor, for å taka det døme som hr. Børøe nemnde, der tollan idag er kr. 7,50 - dersom proposisjonen vert vedteken, vil tollan verta godt og vel 13 kronor - må betala over 200 kronor, so må det vera noko gale med det. Det må vera umsetnaden som er skuld i det, det må vera det at dei som umset vara, reknar for stor avanse. Men det vil melda seg, går eg ut ifrå, både for den importerte vara og for den vara som vert produsert her i landet. Eg kann ikkje tenkja meg at dei norske fabrikkane kann rekna med å sleppa denne prisfordyrande leden, dei meir enn når det gjeld varor som vert innførde. Eg har ikkje lagt merke til det ved andre varor. Og då står dei i same stoda, dei har dei same utgiftene til umsetnaden dei, som dei som vert importerte. Dersom brukarane vil nå fram til noko på dei felt, må dei gjera det på ein annan måte, ved å ordna umsetnaden på ein annan måte, og det måtte vel kunna gjerast. Eg kann ikkje skyna at det har noko å segja i denne samanhengen.

Alt i alt synest det meg at det er urettvist at ikkje ogso denne industrien no skulde få koma i same stode som annan industri og få dei same tillegga. Og når både Landbruksdepartementet, som vel i fyrste rekkje kjenner til det som krevst for jordbruket, og Norske Elektrisitetsverkers Forening, som skulde ha skyn for brukarane sine interessor, tilrår det, alle tykkjer det er rimeleg, so skynar eg ikkje at Stortinget skulde ha noko imot å retta på desse tilhøva.

Hr. Markhus tok over presidentplassen.

Borch: Jeg vil få lov til å støtte hr. Syltebøs forslag. Jeg kan være enig med ham i at det kan være meget som taler for at man ikke går til en forhøielse nu. Det er talt om at Landbruksdepartementet, visstnok under tvil, har gått med på denne forhøielse, uaktet departementet jo sier at det kan være nokså generende nu å gå til en generell forhøielse for elektromotorer og generatorer, og at det vil føre til en prisforhøielse i det lange løp. Men departementet har ment at man kunde verne om landbruket ved å sette grensen ved inntil 7 1/2 hk. for motorer. Jeg vet ikke om den grense i og for sig er så riktig. Jeg tror at det norske landbruk idag benytter for en meget stor del motorer som er betydelig over 7 1/2 hk. Jeg mener også at man har den gamle bestemmelse om beskyttelse av norsk produksjon, som selvfølgelig også gjør sig gjeldende overfor disse bedrifter. Den ærede finansminister talte om Norske Elektrisitetsverkens Forening, og selvfølgelig er det helt korrekt det han nevnte. Men for at man ikke skal se saken fra et ensidig landbruksstandpunkt, vil jeg også gjøre oppmerksom på at Norsk Celluloseforening har sagt at den ikke kan anbefale denne beskyttelse som det er søkt om. Og De norske Papirfabrikanters Forening slutter sig helt ut til det. Norsk Hydro sier at det vil anse en forhøielse av tollene på disse maskiner som en urimelig og uberettiget økning av de byrder vår eksportindustri allerede på forhånd har, og det fraråder bestemt at søknaden blir innvilget. Jeg tror nok dette spørsmål kan være nokså tvilsomt fra forskjellige synspunkter sett, også fra landbrukets. Jeg vil ikke komme inn på spørsmålet om enkelte ting som kunde anføres som berører Utenriksdepartementet og dets synsmåter, men jeg tror vi holder oss på den sikre side når vi beholder status quo her, og ikke går til nogen forhøielse.

Presidenten: Det har skrive seg so mange talarar at presidenten finn det rett å gjera framlegg um at dei som heretter skriv seg, får ei taletid av upptil 2 minuttar - og reknar det framlegget for vedteke.

Lykke: Jeg tror nok ikke det hadde vært nødvendig å begrense taletiden, for når det gjelder disse saker, er det ingen som holder lange foredrag. Jeg vil bare si at finansministeren kom inn på sider av denne sak som jeg ikke berørte første gang, men når det nu fra landbrukshold understrekes så sterkt at dette vil virke fordyrende, synes jeg at det er riktig å citere litt også hvad Brown Boveri, den kjente fabrikken, sier. Men før jeg gjør det, vil jeg gjerne også si, som finansministeren sa til hr. Børøe, at jeg ikke skjønner hvad det har å si for det spørsmål som foreligger her, hvad Felleskjøpet har til utsalgspriser - det var nemlig Felleskjøpets priser hr. Børøe citerte - hvad det tar for en elektromotor av en bestemt størrelse. Det som er sammenlignbart her, er innkjøpsprisen fra utlandet, 96 kroner, plus tollene. Det er den pris som Brown Boveri og Per Kure har å konkurrere med.

Brown Boveri sier:

"Til begrunnelse av søknaden er anført at importen av elektriske motorer og generatorer stadig viser sterk stigning,

mens firmaets salg av slike maskiner viser en avgjort tilbakegang. Videre gjør firmaet oppmerksom på at den utilfredsstillende tollbeskyttelse det for tiden har, ytterligere er blitt svekket ved at det er blitt lagt toll på en del hel- og halvfabrikata som brukes til framstilling av disse maskiner. Som eksempler herpå er nevnt at det nå ikke lenger tilstås tollfrihet for emaljert kobbertråd og at kobbermaskiner, som før var tollfrie, i fjor ble belagt med toll samt at tollene på kobbertråd i fjor ble forhøyet. Grunnen til at den forrige søknad ikke ble innvilget, skyldes etter firmaets mening for en stor del motstand fra landbrukets side, men da 95 pst. av de motorer som anvendes i landbruket er under 7 1/2 hk. mener firmaet at det i et hvert fall bør betales tolltillegg for motorer over denne størrelse. Firmaet presiserer til slutt at det ikke er dets hensikt å øke prisen på motormarkedet om søknaden blir innvilget, men at det vil utnytte den bremse på importen som dette betyr til å søke sin andel av markedet øket og prisen derigjennom redusert."

Det er klart at jo større produksjon det norske firma får, jo billigere kan det selge sine motorer. Jeg anbefaler innstillingen. Den motstand som reises her mot en anerkjent god norsk industri, er etter min opfatning litt uberettiget.

Syltebø: Det har vore nemnt i ordskiftet her at tilhøva i dag er annarleis enn tidlegare når dette spursmålet har vore uppe. Eg vil då få lov til å minna um at so seint som i 1935 og 1936 har dette spursmålet vore uppe og vorte avvist. At tilhøva i dag er noko serleg annarleis enn i 1935 og 1936, trur eg ikkje nokon kann påstå. Vår framifrå formann, hr. Lykke, kom i ei lita sak som kasein inn på eksportnæringane, men her er det, som hr. Borch tidlegare har opplyst, sterkt protestert frå eksportnæringane. De Norske Exportnærings Landsforbund har i eit skriv protestert mot dette tollpålegget. Dette er ikkje berre eit landbruksspursmål, men det er eit ålment spursmål som ogso gjeld våre eksportnæringar. Eg må halda fast på framlegget mitt.

Hognestad: Jeg vil gi min tilslutning til det som statsråden anførte, og det som er anført av komiteens formann hr. Lykke. Angående det hr. Borch refererte som Norsk Hydro hadde anført, tror jeg at Norsk Hydro her overdriver, likesom det gjør det på mange andre felter når man kommer inn på deres gebet. Jeg forstår ikke at det er riktig at denne maskinindustrien ikke får den samme beskyttelse som annen maskinindustri. Når man har vært så hensynfull at man har undtatt motorer inntil 7 1/2 hestekraft av hensyn til landbruket og andre mindre forbrukere, synes jeg man burde gå på et så berettiget forslag. Det er av stor betydning at man får en solid norsk industri av elektriske motorer her i landet.

Hr. Magnus Nilssen inntok presidentplassen.

Bærøe: Jeg kan selvfølgelig bare beklage at komiteens formann og jeg i denne sak ikke ser likedan på spursmålet, men vi skal nu huske på at denne sak i sine konsekvenser ikke bare gjelder landbruket, slik som hr. Borch gjorde oppmerksom på, det

gjelder også skogbruket, fordi sagskur - og forøvrig også høvellast, men det blir mere industri - i stor utstrekning foregår ved elektriske motorer, der hvor det i det hele tatt er elektrisk strøm.

Finansministeren og komiteens formann sier at de ikke kan forstå mig når jeg nevner prisen på disse motorer i salg, men jeg forstår ikke at jeg ikke kan ha rett til og grunn for å spørre om det er nødvendig å få en øket tollbeskyttelse for en vare som i omsetningen her pålegges omkring 100 pct. Jeg trodde da - men det kan hende jeg er naiv - at det måtte være adgang til å prøve å senke prisen noget, og så får man da se om de utenlandske fabrikker kan følge med eller ikke. Jeg kan ikke begripe, ut fra de forhold jeg kjenner til og ut fra landbrukets lønnsomhetsforhold, at det skulde være nødvendig, når en ting som en motor er kommet i land på bryggen her, å ha 100 pct. for omsetningen. Jeg kunde derfor tenke mig muligheten av at de norske verksteder, de norske fabrikker, kunde sørge for at det blev en noget lavere betaling for omsetningen, slik at de kanskje kunde konkurrere bedre med de utenlandske fabrikker enn de gjør idag. I det hele tatt trodde jeg at tollene i almindelighet hadde noget med salgsprisen å gjøre. Efter det som er referert her, har det ikke det, og det forbauser mig.

Presidenten: De efterfølgende talere har inntil 2 minutters taletid.

Alvær: Finansministeren sa at vi hadde fått en industri av disse varene, og derfor måtte den absolutt beskyttes. Denne industri er vokset op under de tollsatser vi har, og jeg synes vi alle skulde være glade for at vi ennu har en del industri i landet som kan vokse med en rimelig tollbeskyttelse, vi skal være glade for at vi har en industri som kan konkurrere på like fot med utlandet. Og når det sies at der skal være undtagelse for landbruksmaskiner, da er den hellige grav vel forvart, for det hører man jo ofte her, at når bare landbrukets interesser er tilgodesett, er alt i orden. Men dette vil få betydning også for andre erhvervsgrener i vårt land. Jeg kan f.eks. fortelle at der brukes adskillig av disse motorer til lysverker ombord i fiskerfartøier. Og alle må vel være klar over, at hvis vi hever tollene, vil varene bli dyrere og dyrere for dem som skal bruke dem. Jeg vil anbefale mindretallets innstilling. Dette må sees i sammenheng med vår eksport og vår handel, det er ikke bare et spørsmål om beskyttelse for denne ene industri. Den har klart sig med den beskyttelse den har hatt hittil, og det må vi være glade for alle sammen, og håpe at den også vil gjøre i fremtiden.

Moseid frafalt ordet.

Magnus Johansen: Jeg forlangte ordet bare for å si at forholdene med hensyn til import av elektriske maskiner og materiell er anderledes idag enn de var i årene 1934/35. Vi har nu betydelig større dumping i disse varer fra Tysklands side, enn vi hadde i de årene. Og når det snakkes om her at man bruker maskiner eller generatorer til lys i fiskerfartøier, så

er det vel klart at det er ingen generator der på 7 1/2 hestekraft, de bruker generatorer på høiden 1 hestekraft eller 1 1/2 eller 2. Så jeg kan ikke skjønne at dette kan ha nogen særlig betydning for fiskerflåten.

Statsråd Bergsvik: Eg vil berre understreka det hr. Magnus Johansen no sist sa. Det kann ein no ogso lesa seg til av statistikken som syner at so seint som i 1936 hadde me ei innførsle av elektromotorar og delar til dei på kr. 2 900 000. I 1938 var talet kome upp i kr. 3 900 000. Og går ein til generatorar og delar av dei, ser ein at skilnaden er mykje større. Der hadde ein i 1936 ei innførsle på ikkje fullt 1,2 millionar kronor. I 1938 var ho komen upp i over 2,7 millionar kronor, det vil segja mykje over 100 pct. stiging. Sjølv sagt har etterspurnaden ogso stige noko, men ikkje på nokon måte so mykje som innførsla.

Og når det gjeld dette som hr. Bærøe har hevda andsynes formannen i nemnda og meg, må eg tilstå at eg må halda fast på at slik som umsetningstilhøva er - og me veit no kven det er som fastset korleis varone skal umsetjast - so trur eg ikkje at dei norske fabrikkane har høve til å selja varone sine med mindre avanse til dei som skal selja dei, enn desse får på dei varone som vart innførde.

Alvær: Overfor hr. Johansens opplysning om at dette ikke har nogen betydning for fiskerfartøier, skal jeg gi den faktiske opplysning at det er en rekke fiskerfartøier som har motorer for lysanlegg på fra 4 og op til 12 hk., så dette har også betydning for fiskerfartøier.

Lykke: Jeg skulde gjerne ville høre av hr. Alvær om han kan påvise et eneste eksempel på at det er installert elektrisk motor for lysanlegg på et fiskerfartøi på over 7 1/2 hk. Man må huske at dette rammer ikke almindelige motorer for fremdrift.

Alvær: Jeg kan ved leilighet skaffe hr. Lykke fortegnelse over minst 50 snurpenotfartøier som har større motoranlegg til drift av lysanlegget.

Presidenten: Hr. Syltebø har under C. Midlertidige tolltillegg, I, siste avsnitt på mindretallets vegne optatt forslag om at ordene "under 7 1/2 hk." utgår, og at ordene "og elektriske generatorer" settes inn, overensstemmende med bestemmelsen som den nu lyder. Avsnittet blir da sålydende:

"Undtatt fra tillegget er dessuten bensin-, petroleum- og råoljemotorer, elektromotorer og elektriske generatorer, treskemaskiner for motordrift og andre landbruksmaskiner, ikke særskilt nevnt, samt deler til forannevnte gjenstander."

Lykke: Jeg vil bare gi den opplysning at komiteens innstilling er overensstemmende med proposisjonen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling, C. Midlertidige tolltillegg I, siste avsnitt og Syltebøs forslag bifaltes Syltebøs forslag med 65 mot 62 stemmer.

Voteringen foregikk ved navnoprop, efterat det ved votering på almindelig måte hadde vist sig at stemmene stod omtrent likt.

De 65 representanter var: Meyer, Undrum, Maastad, John Solberg, Grønneberg, Ørbæk, Grasåsen, Holbek, Moseid, Rygh, Sven Nielsen, Peersen, Bærøe, Sundby, Joh. Ludw. Mowinckel, Michelsen, fru Henriksen, Jon R. Aas, Haga, K. Chr. Knudsen, Østby-Deglum, Kjøs, Mustad, Markhus, Lavik, Bleiklie, Jakob Vik, Svarstad, Knut Strand, Syltebø, Romundstad, Dønheim, Anderssen-Rysst, Robert Sæther, Krane, Caroliussen, Mjaavatn, Fjalstad, Kolsum, Borch, Hambro, Getz, Nordlie, Kleppe, Vinje, Kverneland, Edland, Jakob Lothe, Hegrenæs, Hammerseth, Valen, Sundbø, Sollid, Alvær, Laberg, Kirkeby-Garstad, Trøite, Müller, Ramsvik, Handberg, Asmundvaag, Schjerven, T. Sverdrup, Langeland og Kårbø.

De 62 representanter var: Thorvik, Magnus Johansen, Mosbæk, J.E. Pettersen, Johannesen, Haavardstad, Kulien, Natvig Pedersen, Adolf Olsen, H. Halvorsen, Korslund, Marta Nielsen, Samuelsen, G. Bakke, Johan Jensen, Konrad Knudsen, Moss, Nygaard, Oscar Nilssen, Olav Sæter, Vorum, Ødegaard. Endresen, Forstrøm, Rong, Ulrik Olsen, Andr. Moan, Steffensen, Wika, Cato Sverdrup, Andrå, Alfred Nilsen, Bøe, Lars Moen, Smeby, Meisdalshagen, Magnus Nilssen, Olaf Johansen, Hjalmar Larsen, Eugen Pettersen, Hognestad, Anders Lothe, Versto, Vegheim, Kristian Hansen, Ola Solberg, Brinch, Foshaug, Alfons Johansen, Alb. Moen, Johan Wiik, Skarholt, Salbubæk, Eggen, Støstad, Lykke, Aarseth, Øraker, Irgens Odberg, Grønland, Anton Jenssen og Alb. Christiansen.

Fraværende var: Winther, Stray, Skeibrok, Kjær, Førre, Chr. L. Jensen (forf.), Hartvig Svendsen (forf.), Steen, Kr. Berg, Mikkola (forf.), Carl R. Olsen (forf.), Sjøli, Fonstad, Oksvik, Alsvik, Sig. Jacobsen, Bjørnson, Seip (perm.), Wright, Aslak Nilsen, Ingebrigtsen, Harald Torp og Mathiassen.

Lykke: Det vil altså si det samme som at da går bare dette ut, og den gamle bestemmelse blir stående.

Videre var innstillet:

II. Som ekstraordinært tillegg til den gjeldende innførselstoll (heri innbefattet de i tolltariffens innledende bestemmelser anførte tollsatser samt de under I anførte midlertidige tolltillegg) opkreves 10 pct. av det beregnede tollbeløp for sukker av sådan art som omhandles i tolltariffens "Sukker 1 og 2", 62 pct. for te samt 20 pct. for alle andre varer undtagen de under I siste punktum opregnede.

Finans- og Tolldepartementet bemyndiges til å nedsette eller opheve sistnevnte tillegg forsåvidt de traktatbundne tollsatser angår.

Finans- og Tolldepartementet bemyndiges til å foreta de nødvendige endringer i tariffens løpenummer.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

B.

Nedennevnte tollforandringer settes i kraft fra den tid Kongen bestemmer:

Bukseseler, samt deler derav, forsåvidt de ikke går inn under en høiere sats, og glidelåser:

b. andre slags:

1. glidelåser, 1 kg. 4,00.

Grønnsaker:

1. friske, med nærmeste innpakning:

f. andre, hvorunder purre, 1 kg. kr. 0,20.

Anm. Blomkål inngår tollfritt i tiden fra 1. januar til 31. mai, agurker, salat, sikorissalat (også endiver) og reddiker i tiden fra 1. desember til 31. mars.

Jord og ler samt arbeider derav:

B. arbeider av jord og ler m.v.:

10. porselen eller biskuit, ikke annensteds nevnt:

b. 1. hvit eller ensfarvet, 1 kg. kr. 0,55.

2. to- eller flerfarvet, forgylt, forsølvet eller dekorert med farve, 1 kg. kr. 0,70.

Klær og av vevde varer forarbeidede artikler, som ikke annensteds i tariffen er opført:

II. andre samt sydde deler dertil, om de enn ikke er fullferdige til bruk:

B. slips med innbegrep av karter, rammer, innlegg og lignende:

2. av kunstsilke, også i forbindelse med annet stoff uten hensyn til mengden, 1 kg. kr. 7,50.

Metaller:

II. i arbeide:

C. av jern:

13. ovner, kaminer, komfyrer, varmeapparater og kokeapparater, som ikke inngår under "Elektriske apparater etc. i", ribberør, radiatorer, kaloriferer, kjeler av støpejern for damp- og vannopvarmningsanlegg, støpte gryter og panner, støpte vaffeljern og lignende, støpte stekejern,

støpte kjeler, støpte spylesisterner, kopipresser, klæruller, pumper for håndkraft, luftventiler og ventilasjonsvifter, gelendere og gittere, vinduer med eller uten glass, høihekke, hjul til trillebører og vogner, ikke annensteds nevnt, vognbøssinger, vognlagre (lagerbokser), almindelige vognakseltapper og vognaksler (greaseaksler), fustasjer, tønner, blokker og saksekroker, kauser og hegder, takkelkroker, sjakler, kjettinglåser, skjøteklaver, skjøteklamper, nokkeklaver, nokkeringer, taustrammere (wirestrammere) og rogafler, hydranter samt deler av disse gjenstander, forsåvidt de ikke annensteds er nevnt:

- a. luftventiler, radiatorer, emaljerte ovner, kaminer og komfyrer samt emaljerte deler derav, 1 kg. kr. 0,10.
- b. som nå.
22. korketrekere, sakser (polerte), låser, nøkler, lysesakser, skøiter, stempler og stempelpresser, kårder, sabler og floretter med eller uten skjede samt klinger til desslike våpen.
  - a. skøiter, 1 kg. kr. 0,60.
  - b. ellers, 1 kg. kr. 0,35.

Anderssen-Rysst: Blandt de tollforandringer som kan foretas efter komiteens innstilling, er at det fremtidig efter forslag fra Finansdepartementet og ved kongelig resolusjon kan gjennomføres tollfrihet for radiopeileapparater og radiotelefonapparater. Det omhandles ikke i konklusjonen her, men det fremgår av innstillingen at det er enighet i alle instanser om at en slik ordning fremtidig kan gjennomføres ved kongelig resolusjon. Det har ikke møtt nogen innsigelse her i Stortinget. Ansøking om tollfrihet blev innsendt fra Aalesund Rederiforening, Aalesund skipperforening og nogen enkeltpersoner i høst, og det er meget gledelig at det sterke krav som forelå fra den utgående fiskerflåte på dette punkt, er blitt imøtekommet av alle instanser. Jeg tillater mig å rette en takk til den ærede finansminister, til Finansdepartementet i det hele, og til den ærede finans- og tollkomité for den forståelsesfullhet og velvilje som er vist i dette spørsmål, hvis løsning efter min mening vil få ganske stor betydning for den utgående fiskerflåte, derved at flåten kan settes i stand til å skaffe sig disse moderne redskaper, som kan være til meget stor hjelp i dens vanskelige virksomhet ute.

Videre var innstillet:

C.
I.

a) Stortinget henstiller at det ved kgl. resolusjon inntil videre må bli tillatt å innføre brekkris bestemt til innenlandsk fremstilling av strykeristivelse mot en toll av kr. 0,02 pr. kg. + 20 pct. tillegg.

b) Under forutsetning av at det utvirkes slik tollnedsettelse som under a nevnt, samtykker Stortinget i at

norske rismøller ved levering av strykeristivelse, inntil videre og på slike vilkår som Tolldepartementet måtte fastsette utbetales en godtgjørelse pr. kg. svarende til den tollgodtgjørelse (drawback) de til enhver tid nyter ved utførsel av brekkris til utlandet med fradrag av kr. 0,02 pr. kg. + 20 pst. tillegg.

II.

Stortinget samtykker i at Tolldepartementet i medhold av bemyndigelsen i tolltariffens innledende bestemmelser § 3, 6, siste punktum, bringer den alminnelige tollfrihet som består for innførsel landverts i Troms fylke, til ophør.

III.

Stortinget henstiller at tollen av wolframtråd til bruk ved fremstilling av glødelamper blir nedsatt ved kgl. resolusjon.

IV.

Stortinget har intet å innvende mot at A/S Hunton Bruk, Gjøvik, ved utførsel av isolerings- og panelingsplater får godtgjort en toll av kr. 0,04 pr. kg. + gjeldende tillegg. Godtgjørelsen må ikke i noe tilfelle bli høiere enn det beløp selskapet har betalt i toll for innførte plater i den tid gjenopbyggingen av selskapets nedbrente fabrikk pågår.

Votering:

Komiteens innstilling under B og C bifaltes enstemmig.

Sak nr. 2.

Tilråding frå den forsterka militærnemnda om verksemda til Nøytralitetsfondet til 31 mars 1939 (innst. S.I.).

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 38 vert å leggja til møteboka.

Jakob Vik: Denne tilråding frå den auka militærnemnda er samrøystig, so eg vil ikkje gå inn på tilrådinga i det heile. Stortingsmelding nr. 38 og tilrådinga frå nemnda dryfter bruket av dei midlar som er stelte til rådvelde for Nøytralitetsfondet, som vart skipa i fjor. Nemnda har stort set ikkje nokon merknad å gjera til bruket av desse pengane anna enn at ho har set litt på korleis dei midlar er nytta som er stelte til rådvelde til innkjøp av forråd. Som Stortinget hugsar, var det 15 millionar kroner som var stelte til rådvelde til slikt. Regjeringa har sett ned eit kriseutval som har arbeidd saman med Norges Økonomiske Selvhjelpsrad på dette område. Me har havt so mange debattar her i Stortinget um "forsvarsberedskap" både militært og civilt, at eg ikkje skal taka upp att noko vidare um dette her. Men Stortinget vil lett forstå at når landet skal fyrebu seg på krise, skal det mange pengar til, og dei 15 millionar som er sett til rådvelde til

vanlege forsyningar, både civilmilitære og reint civile forsyningar, vil vera litt lite. Det kriseutvalet som Regjeringa sette ned, har um dette sagt det som står i stortingsmeldinga:

"Det er innlysende at det som Kriseutvalget kan få utrettet på de forskjellige områder med de 15 mill. kroner i virkeligheten betyr en meget liten bedring alt i alt av landets kriseberedskap."

Nemnda understrekar dette. Nemnda meiner at ein kann ikkje få gjort so serleg mykje. Det gjeld her matforsyninga i det heile i landet, forsyning med naudsynsartiklar som kann halda vår reidugskap uppe, som kann fremja og stydja arbeidslivet, so det ikkje kjem i vanskar um det vert avsperring. Eg skal ikkje her draga fram dei mange umråde der eg synest forsyninga er for knapp. Eg vil berre nemna nokre umråde av forsyninga og millom dei kunstgjødsel i landet. Det har vore sagt so mange gonger at landet må bu seg på ei krise på alle vis i fredstid. Det må halda matforsyninga si uppe. Det må ikkje taka den risiko at me vert matlause og av den grunn forsvarslause når krisa er over oss.

Eit av dei viktigaste hjelpemiddel til å halda uppe matforsyninga i landet, er kunstgjødsel. Her har Regjeringa teke initiativ. Men eg for min del synest at når det gjeld denne forsyning, skulde ein ha teke noko kraftigare i. Med dei lager som no er oppkjøpte, har me dekt vårt forbruk av kunstgjødsel for eit halvt år. Når me står framfor ei krisetid - og det ottast me alle saman - so er det i minste laget å ha kunstgjødsel forsyning for eit halvt år. Når det er snakk um kunstgjødsel forsyning meiner ein med det forsyning av fosfatar og kalisalt. Når det gjeld kvelstoffgjødselproduksjonen, har me den produksjon innanlands, so den kann gå sin gang ogso i krisetid. Eg for min del forstår situasjonen slik at vert her ufred og avsperring, vert det ikkje halvveges avsperring. Eg trur at avsperringa kjem til å verta nokso effektiv, for di ingen av dei krigførande makter vil tola at me eksporterer og importerer i same mun som under verdskrigen. Eg går då ut frå at me sjølve er utanfor.

Det same som er sagt um kunstgjødsellagera, kann ogso segjast um forsyninga av brennefang. Eg er vel merksam på at det er gjort mykje, men som Stortinget veit har eg vore interessert og har ofte teke ordet når det gjeld å vera fyrebudd på dei ymse umkverve. Brenselsforsyninga er eit tolleg stort spursmål for landet. Under ei avsperring vil me vonom fyrr kjenna trykket og koma upp i dei største vanskar. Difor vilde eg ein her skulde gått vidare når det gjeld å forsyna oss med norsk brensel. No vel, spursmålet um norsk brensel har nyst vore handsama her og har fått den lagnad det fekk, men eg kann ikkje lata vera å nemna, at vert det krise, vert det avsperring, vil spursmålet verta nokso alvorleg. For ei tid sidan då me handsama dette spursmål, nemnde representanten Mowinckel forsyninga med flytande brensel, og millom anna lagring i tankfarty. Eg strekar under det.

Mykje av det same som er sagt um kunstgjødsel og brensel, kann og segjast um forsyninga med tekstilråstoff. Det går fram av meldinga her at me har sikra oss eit lager på 145 tonn ull. Det er berre 15 pct. av årsimporten av ull i landet, og dertil

kjem garn og ferdige varor. Importen av den ull som er innkjøpt, er etter måten liten etter forbruket i landet i fredstid.

Eg vil ha sagt dette, og eg bed Regjeringa halda fram med forsyningane, so me kann få større lager og dermed skapa større tryggleik under ein eventuell avsperringsperiode. Like eins at dei brukar midlane på den måten at dei rekk lengst mogeleg, både som ein har gjort fyrr til å dekkja lagera og kostnadene for private firma som kjøper inn forsyningar, og at ein bruker pengane til direkte innkjøp, og dessutan legg arbeidet soleis at desse millionane kjem mest mogeleg til nytte. Trengst det fleire pengar enn dei 15 millionar, har nemnda gått ut frå at Regjeringa kann bruka av dei midlar eller av det lån som Stortinget nyst har gått med på å gjeva Regjeringa fullmakt til å taka upp. Eg trur at Regjeringa, som har teke på seg det fulle ansvar og som alltid har det fulle ansvar med omsyn på forsyninga for landet, ikkje vil forsøma noko høve til å tilgodesjå desse ting, for det kann verta overlag aktuelt for oss. Med desse orda vil eg telja til at tilrådinga vert vedteken.

Moseid: På side 21 i St.meld. nr. 38 har Kriseutvalget gitt en oversikt over behovene for forsyninger, og der heter det til slutt, at av redegjørelsen vil det klart fremgå at de 15 mill. kroner som nu står til rådighet for Kriseutvalget, bare representerer en liten begynnelse på arbeidet med å sikre landets kriseberedskap. "Arbeidet hermed bør fortsette i samme spor som hittil og Kriseutvalget vil inntrengende henstille at der søkes stillet til disposisjon ytterligere midler til dette formål."

Det var dette jeg for min del søkte å imøtekomme ved å gi en videre bemyndigelse under behandlingen av lånebemyndigelsen, men Regjeringen ønsket ikke å ha denne videre bemyndigelse, og det er da ikke noget mer å gjøre ved det. Jeg vil håbe det vil lykkes innenfor den snevre ramme som bemyndigelsen omfatter, å skaffe forsyninger som kan tilfredsstille vårt behov, men jeg er bange for at det vil ha sine store vanskeligheter.

Lykke: Det er en bemerkning her som jeg gjerne vil få litt nærmere rede på. Kriseutvalget sier at med de 15 millioner kroner som de har fått til å sørge for forsyninger, kommer de ikke langt, og så sier den forsterkede komite:

"Nemnda strekar under dette. Men nemnda meiner at det må vera høve til å nytta midlane såleis at ein reknar med verdet av dei lagre som er kjøpt for midlar av Nøytralitetsfondet. Føresetnaden må då vera at det vert disponera såleis at ein ved endeleg oppgjer, etter at lagera er realisert til vanleg markedspris, ikkje får overskriding på løyvinga."

Det vil med andre ord si at man betrakter altså de lagre som innkjøpes som en del av kapitalen, og kjøper videre med dette som grunnlag, som en slags beholdning som er god for den kreditten man trenger - for å snakke om det som en privatmann. Det er meget som taler for at man gjør denne betraktning, men det er nokså usedvanlig i statsbudgettet og når det gjelder statsbevilgninger. Når man, som her var tilfellet, bevilger til

forsvaret og til nøitralitetsanskaffelser, tilsammen 52 millioner, og så setter at 15 millioner skal være til anskaffelser, så tror jeg nok man må si at det har vært Stortingets mening at disse 15 millioner skulde brukes til enten å treffe avtaler om lagring, sådan som det efter meldingen her i stor utstrekning er gjort, eller at man skal kjøpe inn varer som ligger der, innkjøpt for midlene, som kan brukes videre når varene omsettes eller byttes. Det må vel naturligvis forståes i den begrensede form at det er de varer som vi direkte innkjøper som på denne måte kan roullere, selges, og andre forsyninger kjøpes inn påny. Men selv den side av utvalgets arbeide som består i å treffe avtaler om privat lagring, vil jo medføre faste månedlige utgifter til dekning av lagerleie og renter. Det kan jo tenkes at hvis det skal kjøpes eller treffes avtaler i større utstrekning, så kan også de 15 millioner kroner bli for lite - det høres jo litt usannsynlig ut, men slik kan det gå. Jeg ser altså komiteens uttalelse på den måte at man har ment å si at her må man ta i betraktning det man har på lager, og kunne disponere et tilsvarende beløp som det man har liggende varer for på lager, varer som altså kan realiseres ved given anledning, slik at man kan bruke mere penger enn man har dekning for i det faktisk innkjøpte. Da tror jeg nok at risikoen ved å gå på denne forutsetning ikke er så stor.

Med hensyn til det hr. Moseid var inne på, henviser jeg til det jeg sa i min bemerkning angående lånemidlene, og her i innstillingen står det jo at "under føresetnad av at ein disponerar fondet som ovanfor nemnt vil det vera naudsynt mellombils å ha rådvelde over ein større sum, og nemnda går ut frå at det kan nyttas midlar av det lånet det er gjort framlegg om i St.pr. nr. 109, 1939."

Dette er altså komiteens forutsetning, og den forutsetning har departementet også omtalt i sitt forslag om statslånet. Men hr. Moseid gjorde gjeldende at dette var for begrenset, det kunde ikke gjelde i de tilfelle som her er på tale. Jeg mener ikke det, jeg mener at i og med at Stortinget uten protest godtar denne forutsetning, så er de 100 millioner kroner i statslånemidler som Stortinget har gitt Regjeringen bemyndigelse til å opta, også ment å omfatte anskaffelser av den art som her er nevnt, i den utstrekning lånet er tilstrekkelig. Jeg vil si at hvis hr. Moseid konsekvent vil følge den linje han har valgt, må han si: De 100 millioner kroner strekker ikke til, for Regjeringen har innenfor den optrukne ramme nevnt så mange andre ting at det blir ikke nok, og hr. Moseid måtte da ha foreslått bemyndigelse gitt ut over de 100 millioner. Regjeringen mener at de 100 millioner er tilstrekkelig, det har den uttrykkelig sagt i sin proposisjon. Og når nu også komiteen sier at det er forutsetningen, at dette er inkludert i disse 100 millioner, og Stortinget uten protest godtar denne forutsetning, da tror jeg også hr. Moseid kan være beroliget.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg vil gjerne gi min tilslutning til det som finanskomiteens formann, hr. Lykke, nettop har uttalt. Regjeringen må ha rett til å opfatte den forutsetning som er gitt uttrykk for her, på den måte som hr. Lykke har sagt. Det

blev jo også uttalt under lånebemyndigelsen, og jeg forstod det slik at det blev godtatt, at av det lån på 100 millioner kroner som man nu optar, har Regjeringen rett til, hvis situasjonen krever det, å benytte midler til beredskapsutgifter. Det er uttrykkelig sagt: hvis situasjonen krever det, og jeg tror man skal være varsom med å sette restriksjoner eller prøve på å legge vanskeligheter i veien for Regjeringens frie bevegelsesrett når det gjelder anvendelsen av penger til det formål. Forholdet er jo i virkeligheten idag det at den utenrikspolitiske situasjon neppe kan karakteriseres som lysere enn før, jeg synes tvertimot. Det er mange tegn som tyder på at den er så alvorlig som nogensinne. Det vi ser, det vi leser, det vi hører utenfra, viser i virkeligheten en spenning så stor at man spør hvorledes man kan komme ut av den. Så lenge det ikke lykkes Vestmaktene å få en bindende overenskomst med Sovjet - og her synes vanskelighetene av forskjellige grunner ikke å bli mindre, jeg skal ikke gå inn på hvori grunnene ligger, jeg bare konstaterer den bedrøvelige kjensgjerning - så lenge det som sagt ikke lykkes å få en virkelig fredsfront istand som også omfatter Sovjet, er faren for et fredsbrudd i Europa overmåte stor, og man kan tenke sig at Centralmaktene vil utnytte situasjonen før en overenskomst med Sovjet kommer istand, kanskje nettop for å hindre den. Under disse omstendigheter ikke å gi Regjeringen nogenlunde frie hender for å sørge for at vi i størst mulig utstrekning er beredt hvor det gjelder forsyningen, det er i virkeligheten en forsyndelse mot landets interesser idag. Jeg slutter mig til det som komiteens ordfører, hr. Vik, uttalte, når han så sterkt understreket nødvendigheten av forsyninger både på det ene og det annet område. Jeg har tidligere hatt ordet her om dette spørsmål, og jeg har nevnt ikke minst brenselersforsyningen, men det er selvfølgelig mange andre områder som det ikke er nødvendig her å komme inn på. Jeg vet at Regjeringen er opmerksom på det, og jeg vet også at Regjeringen har forberedt sig godt. Men det må ikke stå på pengene når det gjelder det som jeg så ofte har sagt kanskje er den mest nødvendige side ved vårt forsvar hvis ulykken kommer.

Moseid: Når jeg har reist dette spørsmål, er det ikke for å legge hindringer i veien for at Regjeringen skal benytte de penger som er nødvendige på ethvert tidspunkt for å skaffe oss forsyninger både på det ene og det annet område. Tvert om, jeg har vært med på denne innstilling og utvidet rammen ved den forståelse som vi har lagt i det. Jeg har dessuten under behandlingen av lånebemyndigelsen erklært at jeg er villig til i konklusjons form å gi Regjeringen en videre bemyndigelse enn den har bedt om. Når jeg har tatt op spørsmålet, er det for å få bragt dette inn i konstitusjonelt forsvarlige former. Jeg vil gjøre opmerksom på, hvad jeg går ut fra at ingen er i tvil om, at det er Stortinget som er den bevilgende myndighet, og det er også Stortinget som vedtar lånebemyndigelser. Og det skjer ikke i form av premisser, det skjer i form av konklusjon. Når Regjeringen nu har bedt om den begrensede bemyndigelse som landets regjering ifølge praksis har, når det inntreer en nødssituasjon, har jeg erklært mig enig i at den får den. Men den er ikke tilstrekkelig efter min mening. Regjeringen må på

et hvilket som helst tidspunkt kunne skaffe landet de varer som landet trenger, selv om den ikke i øieblikket mener at faren er overhengende. Det vil nemlig forretningsmessig og finansielt være det beste at Regjeringen kan benytte tiden når konjunktorene er gunstige for kjøp. Men da må Regjeringen ha en bemyndigelse fra Stortinget til å handle på et friere grunnlag enn det den har fått etter den lånebemyndigelse som er vedtatt. Det er jeg for min del villig til å gi, men i tilfelle må det nu skje i konklusjons form.

Statsråd Bergsvik: Eg er samd med formannen i finansnemnda når han er noko ottefull for det som står i denne tilrådinga. Den måten desse nøytralitetsmidlane - desse 15 millionane - på ei vis skal nyttast på, etter det som den auka militærnemnda her har sagt, kann i røynda - um Regjeringa vil - føre til at ein kjøper for mykje meir og kanskje, um det går gale, taper mykje meir enn dei 15 millionar kronor. Eg er fullt merksam på det som hr. Lykke har halde fram her, og eg er samd i at det er grunn til å vera ottefull. Men tilhøvet er at ordføraren i den auka militærnemnda kom upp i departementet, og eg skyna han slik at han kom på vegner av nemnda. Han heldt fram at nemnda hadde tenkt å gjeva ei slik fråsegn. Eg sa då umlag akkurat det same til han som formannen i finansnemnda no har sagt, men eg lova at eg skulde leggja saka fram for statsministeren, og etter at me hadde konferert med statsministeren, kom me til det, at dersom dei vilde skriva den fråsegna, vilde ikkje me setja oss imot at det vart skrive noko slikt; for det vilde no elles lett verta til at me var so stride og vanskelege å ha med å gjera, som det so ofte heiter. Men eg tek upp att på nytt at eg ikkje er utan otte for kva dette kanskje kann føra til, og eg går ut frå at dei som får med dette å gjera, vil leggja seg det som formannen i finansnemnda her har sagt, på sinne når dei skal disponera, slik at ein ikkje risikerer å få for mykje tap. Det um den ting.

Med umsyn til det som vart halde fram då me hadde uppe spursmålet um samtykke til å låna 100 millionar kronor, som er kome upp at no, vil eg segja det same som eg sa den gongen. Regjeringa kann ikkje sjå anna enn at me er tente med det som er vedteke. Me ser det slik at etter heile vår konstitusjon og etter all den praksis som er arbeidt inn gjenom ti-år, vil Regjeringa, når Stortinget ikkje er samla, ha høve til å handla, og eg skulde tru at etter alt det som har vorte sagt kring denne sak på bakgrunn av det som er skrive i proposisjonen um lånefullmakta, skulde me vera endå meir på den trygge side her enn ein vanleg er. Etter mitt skyn - og eg trur det er meininga åt Regjeringa - har me ikkje nokon serleg hug til å ha alt for vidtfemnande fullmakter. Me ser det slik at når Stortinget ikkje er samla, har me nokso vide fullmakter, endå vidare slik som tilhøva er no enn elles. Og når Stortinget er samla, tilstår eg for min del at eg ikkje har lyst til å ha altfor vidtrekkende fullmakter. Eg trur det er rett etter heile vår konstitusjon at Stortinget skal få vera med både å ha kjennskap til det, og taka ansvaret saman med Regjeringa når det skal gjerast ting som er meir viktige for landet. Eg trur ikkje det vil vera so vanskeleg å få lagt sakene fram for

Stortinget, jamvel um det gjeld å handla raskt, jamvel um det gjeld å avgjera eit innkjøp fort. Det skulde vel ikkje, når det var turvande, trengast so mange timane for å få eit vedtak i Stortinget, um det skulde visa seg at det var turvande.

Ørbæk: Da komiteens formann og ordfører er permittert, skal jeg bare få lov til å opplyse at det er på komiteens initiativ denne spesielle tolkning som har fått sitt uttrykk her, er gitt. Det blev, som det er opplyst at finansministeren, forelagt for finansministeren og statsministeren, som begge godkjente den, og den blev enstemmig vedtatt av komiteen etterpå. Tendensen i dette er jo ikke noget annet enn at man vil stille Regjeringen friest mulig, hvis vi skulde komme ut i en overmåte farlig situasjon. Jeg er enig med hr. Mowinckel - hvad jeg slett ikke alltid er - når han sier at det ikke bør stå på pengene hvis det skulde skje noget. Finansministeren var svært beskjeden når det gjaldt å ta imot denne fullmakt til å bruke penger. Nu skal jo Stortinget gå fra hinnanen om nogen få dager, og det er slett ikke sikkert at Hitler venter til Stortinget kommer sammen igjen i januar, og komiteen mente da at det kunde være godt og gagnlig at Regjeringen i mellemtiden hadde friest mulige hender til å sørge for det fornødne. Forøvrig er jeg ikke så helt på det rene med hvad hensikten er med denne debatt, for jeg synes at de fleste som uttaler sig, er enig i dette at Regjeringen bør ha frie hender, og det mener da også jeg.

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at det i henhold til ukeprogrammet ikke er forutsetningen at det skal holdes aftenmøte idag. Presidenten vil derfor be representantene innrette sig slik at man kan få ferdigbehandlet de opslåtte saker i dette hemmelige møte innen kl. 20.

Lykke: Jeg beklager at jeg må ta ordet igjen; jeg er ellers ikke av dem som pleier å snakke lenge og meget i Stortinget, men her behandler vi dog en meget viktig sak. Det er riktig som hr. Ørbæk sier, at ingen av oss er imot at Regjeringen i en snever vending gjør de innkjøp og bruker de penger som Regjeringen finner nødvendig, - det er ikke det det er nogen uenighet om, men derimot om det spesielle som her er foreslått, og som Regjeringen ellers ikke uten en slik bemyndigelse har kunnet gjøre. Stortinget har nemlig bevilget 15 millioner til et bestemt øiemed, og så vil man etterpå ved en fortolkning forhøie dette beløp til det mangedobbelt. Det er det som er sakens kjerne. Jeg vil ikke foreslå noget som kan være til skade for det som er tanken med dette, men jeg har villet begrense bemyndigelsen således at man ikke skal kunne regne med annet enn innkjøpte lagre og deres verdi. Når man da vet at en stor del av disse 15 millioner benyttes til å betale lagring og renter for å sikre den mest praktiske av alle ordninger, nemlig lagre hos private, så skjønner man at det som har vært hensikten ikke kan gjennomføres, men at det må mer penger til. Komiteen anser således ikke disse 15 millioner for tilstrekkelige, derfor kommer den neste bemerkning hvor det heter at en må ha lov til å rå over en større sum. Jeg er enig i det.

Men når hr. Moseid sier at det må stå i konklusjonen hvad et lån skal brukes til, vil jeg bestemt protestere. En bemyndigelse for staten til å opta lån gis i den form: Staten bemyndiges til å opta det og det lån. - Hvad det skal brukes til, står i premissene. Jeg har ennu aldri sett at det har stått i konklusjonen at staten gis bemyndigelse til å opta et lån på 100 millioner som skal brukes til det og det. Den eneste gang jeg har sett at det har vært gjort, var for nøitralitetsslånets vedkommende hvor det var spesifisert på forhånd, idet departementet sa til Stortinget: Vi må ha et statslån til dekning av de og de beløp og bl.a. også til ekstraordinære forsyninger - som det er sagt her. - Hvis hr. Moseid mener at de 100 millioner ikke er nok, burde han fremsette forslag om ytterligere bemyndigelse ut over de 100 millioner. Da kunde det være nogen mening i det. Men jeg mener at Regjeringen har bemyndigelse til å bruke de penger, og det er ikke tvil om hvis situasjonen blir prekær, at Regjeringen skal sørge for landets forsyning. Det behøves ikke noget forslag fra Stortinget om det, den skal gjøre det.

Haavardstad: Då denne saka var fyre i militærnemnda, møtte eg der som forsterkning frå finansnemnda. Den meldinga som låg fyre, sa frå at Riksstyret "bemyndiges til å anvende inntil 15 mill. kr. av fondet til anskaffelse av nødvendige forsyninger". - Um desse 15 millionar gjev då den meldinga som ligg fyre her, nærare greie. Det er opplyst at Riksstyret har brukt desse 15 millionar delvis til leige av lager, til betaling av renter for varor som ligg på lager og slikt, men samstundes er det kjøpt inn ikkje lite med varor for dei 15 millionar. Kriseutvalet segjer: "Det er innlysende at det som Kriseutvalget kan få utrettet på de forskjellige områder med de 15 millioner kroner, i virkeligheten betyr en meget liten bedring alt i alt av landets kriseberedskap".

Kriseutvalet har soleis det synet at dei 15 millionar er for lite, dersom ein skal kunna få forsyningar som vil vera til bate for landet i lengere tid. Men etter mitt syn hadde ikkje Riksstyret høve til å bruka meir enn dei 15 millionar som er løyvde. I militærnemnda kom det synet fram at Riksstyret skulde få høve til å bruka ikkje berre dei 15 millionar, men mykje større middel, berre dei heldt seg innanfor denne råma: Med å realisere dei varelager som var kjøpte inn, skulde dei ikkje tapa meir enn 15 millionar. Dette var etter mitt syn ei utgliding finansielt. Dersom medlemmer av Stortinget er av den meining at 15 millionar er for lite, vel, so var det rett å taka upp framlegg um at det måtte løyvast meir, men ikkje å gjeva det ei slik tolking som her er gjort. Når Riksstyret likevel gjekk med på å tolka det slik som eg fyrr har nemnt, er eg fullt klår over at det er ei fårleg line å gå inn på, men finn likevel under tvil å kunna gå med på det. Formannen i finansnemnda drog upp ei råme um den merknaden som nemnda har gjort, og dersom departementet berre held seg innum den råma er ein på den trygge sida, og eg er for min part samd i det. Eg vil gå ut frå at Riksstyret merkjer seg dei ord som formannen i finansnemnda er komen med og held seg innum den råma når ho bruker dei 15 millionane. Elles kann det koma ut på viddene,

slik at ein misser heilt det økonomiske oversynet over bruket av dei midlar som er stelte til disposisjon.

Presidenten: Hr. Moseid har hatt ordet 2 ganger og får ordet til en kort bemerkning.

Moseid: Jeg har gang på gang gjort opmerksom på at de premisser som danner grunnlaget for lånebemyndigelsen, og de premisser som her finnes i innstillingen ikke er konforme. Hvis Regjeringen hadde brukt den samme form som i denne innstilling i den proposisjon hvorefter lånebemyndigelsen er gitt, så vilde den i ethvert fall ha gitt Regjeringen større handlefrihet; men Regjeringen har brukt en så snever form at den ikke gir bemyndigelsen medmindre der inntreffer slike forhold at Regjeringen anser det uomgjengelig nødvendig å gå til anskaffelser, og da vil man kunne komme op i den tvangssituasjon, at innkjøpene må gjøres efterat prisene er gått op i det urimelige, eller tilførselene kanskje allerede er stengt.

T. Sverdrup: Under sakens behandling i militærkomiteen gjorde jeg mig til talsmann for at man burde kunne anvende disse penger omtrent på samme måte som man gjør, når det er overlatt til private å gjøre innkjøp. Man rekker jo ikke langt hvis man skal bokføre alt hvad man kjøper og legger på lager, og det er helt oplagt at man ikke kan tape hele verdien i løpet av et par år, som det er regnet med. Man måtte kunne bestemme sig for å si at man tar en viss risikoprosent og forhøier beløpet derefter. Pengene er jo ikke borte, når man har dem liggende i reelle verdier. Men jeg skal ikke hefte mig videre ved dette, for det får da de høie herrer i finanskomiteen klare bedre enn jeg. Jeg vil bare igjen benytte anledningen til å påpeke at efter de anskaffelser som har foregått er efter min mening våre lagre av brenselolje i landet idag altfor små til å kunne sies å være forsvarlige. Jeg henstiller til den ærede Regjering å ta op igjen til drøftelse, hvorvidt ikke tiden er inne til å lagre mere brenselolje her i landet, eller sørge for at der blir lagret mere brenselolje ad privat vei, sådan at man eventuelt finansierer lagringsomkostningene, for det er ikke lang tid brenseloljen holder, om det skulde komme til en avsperring.

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 38 vert å leggja til møteboka.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Man gikk så over til tilleggsdagsordenen.

Sak nr. 1.

Innstilling fra finans- og tollkomiteen angående statsgaranti for pantelån til anlegg av valseverk for rustfritt

stål og forandring av tolltariffens post "Metaller II.C. 1 a".
(innst. S.K.).

Presidenten: Presidenten vil foreslå at industridirektør Barth, professor Halvorsen og overingeniør Slaatte gis adgang til møtet ved denne saks behandling - og anser det for enstemmig bifalt.

Saken i sin almindelighet undergaves debatt.

Hognestad: Stavanger Elektro-Stålverk som søker om denne statsgaranti for reising av et valseverk for legert stål, blev startet for ca. 25 år siden. Utvidelsen under krigen og konjunkturedgangen etterpå førte til at selskapet kom i økonomiske vanskeligheter. Men under direktør Andersens utmerkede ledelse er stålverket blitt en bedrift som idag beskjeftiger omlag 500 arbeidere og funksjonærer. De siste års produksjon har dreiet sig om 15 000 tonn stål, herav er omlag 3 000 tonn rustfritt stål. Mesteparten av produksjonen eksporteres til europeiske land og andre verdensdeler. Ja endog i Sverige har stålverket et marked for knivstål. Stålverket har i de siste år hatt en omsetning av 6 millioner kroner, og et årlig overskudd på omlag 1/2 million. Når jeg så trygt går inn for departementets forslag i denne saken, så er det også fordi denne garanti skal gis til personer som har vist sin dyktighet ved å reise stålverket på Jørpeland fra den stilling det var i i etterkrigsårene til den stilling det er i idag. Stålverket produserer ca. 200 forskjellige sorter stål, derav omlag 30 rustfrie.

Det aller vesentligste av stålverkets produksjon er legert stål. Legeringsmetallene er krom, nikkel, molybden, vanadium, wolfram, kobber, ferrosilisium og forskjellige andre stoffer. Prisen på det stål stålverket selger, varierer fra 18 øre pr. kg. for blokkene som Kongsberg støper kanoner av, til omkring 15 kr. kg. for dreiestål. For rustfrie plater regnes det med en gjennomsnittspris på kr. 3 pr. kg.

Da det ikke er noget valseverk her i landet som kan valse rustfrie plater, må stålverket sende sine platiner til England for å få dem valset. Endel av platene tas hjem til Norge og sendes videre innenlands og utenlands. Endel sendes direkte fra valseverket i England til de forskjellige utenlandske markeder. Platinestengene, hvorav platene vales, må være så store at det blir 12 - 13 pct. avfall. Dette avfall må selges i England, da det ikke lønner sig å ta det hjem til Jørpeland. Ved et valseverk her i landet kan dette avfall smeltes op igjen uten å tape det ringeste i kvalitet, bare ca. 1. pct. svind. Nu hevder direktør Andersen og alle de sakkyndige jeg har talt med om jernsaken, at alle valseverk som driver leievalsing er umoderne og derfor ikke leverer et produkt som betinger de høieste priser i salg. De moderne valseverk har sine egne stålverk og driver ikke leievalsing. Stålverket på Jørpeland har idag et kall-valseverk for bånd og legert stål.

Dette valseverk som tenkes reist her må sies å være et ledd i arbeidet for å reise en ny jernindustri her i landet vårt. Stålverkets platiner er for det aller vesentligste fabrikkert av innenlandske råstoffer. Det skulde derfor være

naturlig at vi gjør mest mulig av foredlingsarbeidet her i landet, og ikke lar det arbeidet som er best betalt gå til utlandet. Valseverket vil og i tilfelle krig og avsperring kunne skaffe mange andre industrier her i landet materialer som de neppe da vil kunne få i utlandet. Det nye valseverk skal være et eget selskap, og anlegget er beregnet til å koste 3 610 000 kroner. Midlene skal skaffes ved en aksjekapital på 1 million, et første prioritets pantelån på 1 305 000 og et statsgarantert lån på 1 500 000, derav er 195 000 reservert til renter for lånet i 3 år. Dertil kommer kr. 500 000 i driftskreditt, som stålverket har påtatt sig å skaffe til valseverket. Valseverket vil bevirke en større utvidelse av Stålverket på Jørpeland, som vil skaffe 70 nye mann arbeide der. Valseutgiftene er nu fra 40 øre til kr. 1,60 pr. kg. For å valse 3 000 tonn platiner skal valseverket ha en godtgjørelse av litt over 2,5 millioner kroner. Overskudd og skatter er beregnet til kr. 450 000.

Jeg betenker mig ikke på å si at jeg anser dette tiltak for å være det aller beste av alle de nye tiltak som jeg har stemt for statsgaranti til i de år jeg har vært i Stortinget.

Stålverket søkte i 1934 om statsgaranti til et valseverk, men fikk avslag av Regjeringen. Hadde statsgarantien da blitt gitt, så vilde valseverket blitt ca. 1 million kroner billigere i anlegg, og med de gode konjunkturer som siden har vært, tror jeg nok en har rett til å si at med de årlige overskudd vilde anlegget idag på det nærmeste vært optjent. Valseverket var i 1934 tenkt å ligge på Jørpeland. Og det mest naturlige vilde vært å legge dette nye valseverket i forbindelse med stålverket der. Derved vilde en opnå den billigste drift. Når det nye valseverk imidlertid ikke aktes reist på Jørpeland, men en har festet sig ved Bergen og Stavanger som høvelige steder, så har det flere årsaker. Stålverket vil behøve 3 000 Kw ny strøm til valseverket. Ryfylke Kraftverk som drives av selskapet har ikke ledig strøm nok, men kan regulere og utbygge ytterligere 6 000 Kw. Men dette vil koste ca. 2 millioner kroner. Dessuten, hvis valseverket blir lagt på Jørpeland, må det bygge nye arbeidsboliger til over 1 million kroner. Dette er utgifter som ikke selskapet behøver ta dersom valseverket legges i Stavanger eller Bergen. Hertil kommer endel andre ting som selskapet har anført, som jeg ikke skal komme nærmere inn på. Det er jo et nytt selskap som skal reise valseverket. Og Stortinget kan ikke i forbindelse med denne innstilling beslutte hvor valseverket skal ligge. Å bestemme plassen må overlates til dem som setter inn pengene, som skaffer aksjekapitalen til veie. Jeg vil bare ha uttalt angående plassen at valseverket bør ligge der hvor det er de beste naturlige betingelser.

Så var det tollspørsmålet. Mindretallet vil ikke gå med på 7 1/2 pct. i verditoll på plater av legert stål. Jeg har vanskelig for å forstå mindretallets standpunkt her. Jeg oppfatter dette tollspørsmål nærmest som et justeringsspørsmål, og den tekniske revisjon av tolltariffen, som var avgitt lenge før denne søknad om statsgaranti til dette stålverk forelå, har også ført plater av legert stål op under samme tollsats som legert stål av stenger. Derfor er det helt naturlig, når stenger av legert stål, som er billigere å produsere og som produseres av Spikerverket, har en toll av 7 1/2 pct. pluss

tillegget - at de plater som blir valset av stenger av legert stål får den samme tollsats. I virkeligheten skulde platene ha en høiere toll enn disse 7 1/2 pct. hvis man hadde fulgt systemet i tolltariffen.

Jeg forstår som sagt ikke de grunner som betinger mindretallets standpunkt i tollspørsmålet. Mindretallet vil vel hevde at de ikke har tatt stilling mot en tollforhøielse her - iallfall endel av den. Det vil bare ikke ta stilling til det idag. Men mindretallet vet at de som står bak denne søknad, har uttalt at uten at det samtidig fattes beslutning om forhøielse av tollen, vil valseverket ikke bli reist. Derfor føler jeg meg sikker på at Stålverkets ledere foretrekker her hr. Bærøes standpunkt - som stemmer mot alt - fremfor det øvrige mindretalls standpunkt.

Jeg vil gjenta at jeg anser dette for å være det beste av alle de tiltak jeg har stemt for statsgaranti til mens jeg har vært på Stortinget. Jeg anbefaler innstillingen på det beste.

Så har vi fått en henvendelse fra Handelsdepartementet om at det på side 2 i innstillingen, annen spalte nederst, er et ord som skal gå ut. Det står i siste setningen i første avsnitt under punkt 5: "Dynamo- og transformatorblikk eller andre lignende kvaliteter"... Ordet "andre" skal gå ut. Dessuten har Finansdepartementet også kommet med et tillegg, som jeg går ut fra er komiteens innstilling, det er et tillegg til selve konklusjonen, sålydende: "Anm. 3. Tolldepartementet kan på vilkår som av dette fastsettes, tilstå tollfrihet for plater og blikk som hører under litr. 1 a. og er bestemt til fremstilling av transformatorer eller dynamoer".

Moseid: Jeg har for min del inntatt det standpunkt at jeg ikke vil motsette mig den statsgaranti som her er foreslått til et slikt anlegg, men jeg vil ikke gå med på den tollforhøielse eller tollsats som foreslås fastsatt, og det av flere grunner. I proposisjonen s. 3 anfører Norsk Hydro at "det har grunn til å tro at det siden 1929 har vært landets største importør av legert stålmateriell, og en tollforhøielse slik som det er søkt om vil medføre større økonomiske ofre fra selskapets side."

Det er imidlertid ikke alene det økonomiske offer en slik tollforhøielse vil bety, uttales det videre, som foranlediger selskapet til å nedlegge en inntrengende protest, men også den omstendighet at det finner at verdensmarkedets priser på slikt materiell allerede i forveien er for høie. Sverige har på basis av de bestående eksportpriser kunnet bygge op en meget stor industri, som ikke alene dekker landets eget behov, men også i høi grad hevder sig på verdensmarkedet. Og Norsk Hydro mener at det også i vårt land er grunnlag for en lønnsom industri uten denne tollbeskyttelse. Derfor har jeg inntatt det standpunkt at jeg vil gi selskapet anledning til å gå igang, hvis det kan drive uten denne tollbeskyttelse. Tollbeskyttelsen vil ramme langt videre enn dette enkelte selskap, den vil ramme andre eksportindustrier og den vil ramme almindelige forbruksvarer som er forarbeidet av dette materiell, og det foreligger der idag ingen oversikt over virkningen av.

Det er også, som formannen sa under tolldebatten, slik at en stadig økende beskyttelse av vår industri på hjemmemarkedet nødvendigvis må øke vanskelighetene for andre næringer. Han

nevnte eksportindustrien, og det er riktig nok, jeg har nettop nevnt et eksempel på det. Men det rammer også f.eks. landbruket ganske sterkt at man stadig vekk øker tollbeskyttelsen i industrien, fordi alle behovsartikler derigjennem fordyres, og fordi hele prisnivået skrues op. Det er utrolig hvor ensidig mange ser på dette med økningen av prisnivået. Så snart man taler om en landbrukstoll eller en beskyttelse for jordbruket, så er man straks på pletten og taler om at dette bevirker en forhøielse av prisnivået og lønningene osv., men når det er tale om å forhøie eller å bygge op nye industrier ved hjelp av toll, så hører vi aldri snakk om det, da synes det å være i full orden. Og dog er forholdet det, som jeg for noen dager siden har dokumentert gjennom tall, at arbeidslønningene i industrien ligger 3 a 4 ganger så høit som i jordbruket. Det er derfor grunn til å være opmerksom på at disse tollsatser vil kunne få ganske vidtrekkende skadevirkninger overfor en rekke andre næringer. Personlig mener jeg derfor at det er grunn til nu å se tiden noe an, før man dreier videre omkring på tollskruen for industrien, inntil vi har fått oversikt over hvorledes den virker overfor de andre næringer. Og jeg for min del er ikke i tvil om at det vil vise sig nødvendig å foreta en ganske omfattende og ganske inngripende utjevning her mellom industrien og jordbruket, hvis en skal komme til noenlunne rimelige og likeverdige arbeidsvilkår i de forskjellige næringer. Det går ikke an ensidig ustanselig å drive industritollen opover og opover, samtidig som Stortinget ustanselig motsetter sig enhver tilsvarende forbedring - om ikke tilsvarende så dog et stykke på vei - for den viktigste av alle våre næringer, jordbruket. Jeg kan derfor ikke være med på denne tollsatsen nu, og mindretallet har uttalt at vi vil ha oversikt over hvorledes det virker, før vi vil være med på det.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at de talere som herefter inntegnes, får en taletid av inntil 2 minutter - og anser det for bifalt.

Bærøe: Jeg må jo innrømme at jeg utgjør et nokså håpløst mindretall i komiteen, når jeg - og jeg alene - stemmer mot den foreslåtte garanti på 1,5 millioner kroner til dette valseverket, og det er vel kanskje mange som synes at jeg da også kunde ha latt være å ta denne dissens. Men jeg tror det kan være nyttig at det er en - om enn aldri så sped - røst som nærer og gir uttrykk for betenkeligheter overfor denne stadig omseggripende hang til å søke staten om garanti snart sagt ved enhver anledning når det skal settes noget i gang. Jeg er klar over at den ting at vi har et beløp stående til rådighet til garantier, og at det er nedsatt en kommisjon nettop med det formål å granske disse ting, i høi grad innbyr til andragender om støtte i form av statsgaranti. Det forbauser mig derfor ikke, og jeg kan heller ikke kritisere at det er banker som, når det er spørsmål om å sette i gang nye tiltak, da formentlig - hvad jeg ikke tør si jeg sikkert vet, men jeg kan tenke mig det - også gjerne ser at det søkes om statsgaranti for de lån som skal gis. Jeg synes det faller helt naturlig. Hvad nu denne spesielle sak angår, forekommer det mig efter de opplysninger som finnes i proposisjonen, at det skulde være mulig å skaffe

kapitalen til et foretagende om hvilket selve Tiltakskommisjonen sier i proposisjonen på side 2, første spalte:

"Med hensyn til selve valseverkets økonomi, så er det efter kommisjonens mening så at en foredling av kromstål og kromnikkelstål (rustfritt stål) fram til plater i enhver henseende er en økonomisk prosess når salgsmulighetene er tilstede."

Og det heter videre:

"Allerede nu er anvendelsen her i landet ganske betydelig, og det stiger stadig, og vi mener derfor at det er en meget vel underbygget industri."

Skulde det ikke gå an under slike forhold å starte en industri uten å be staten om den støtte som vi ser finanskomiteens store flertall så beredvillig vil gi? Jeg mener det er nødvendig å rope et varsku overfor den mentalitet som er skapt i vårt folk også på dette område, at staten skal tre støttende til - jeg tror i mange tilfelle enten det trenges eller ikke trenges. Jeg hørte hr. Moseid nevnte - jeg skal derfor ikke opholde mig videre ved det - at det også annensteds i proposisjonen er gitt uttrykk for, spesielt fra Norsk Hydros side, at prisen på dette utmerkede produkt allerede som det nu er, er meget for høi, og at det derfor ikke - skulde jeg tro - skulde være vanskelig å skape en lønnsom produksjon her i landet.

Med hensyn til spørsmålet om toll var jeg til å begynne med litt inne på tanken om at jeg skulde vært med på det. Men efter å ha lest igjennem proposisjonen og de innvendinger som er kommet fra meget kompetent hold, og efter å ha reflektert mer over saken er jeg kommet til at jeg vil slutte mig til det mindretall i komiteen som iallfall vil ha det spørsmål utsatt for å ta stilling til det senere. Jeg er klar over at dette muligens kan bety vanskeligheter med start av selskapet. Det er jo klart at det vilde være godt å ha dette på det rene på forhånd, men jeg synes, alt tatt i betraktning, at denne produksjon skulde ligge så godt an at det måtte la sig gjøre å få reist selskapet allikevel, og vi vet jo at dette storting er villig til, når det kniper, å støtte op med en beskyttelsestoll.

Men det er en side til ved denne sak som jeg vil trekke frem; jeg tror ikke det i almindelighet har vært festet nogen særlig opmerksomhet ved det forhold. Det er at når det til et nytt foretagende som dette ydes en garanti av staten, i dette tilfelle en så betydelig garanti som 1,5 millioner kroner, og det så ikke går bra, så ligger det jo overordentlig nær først og fremst for finansministeren og også for Stortinget å si at denne historien går ikke bra, vi må få en tollbeskyttelse. Det ligger nærmere å gjøre det i de tilfelle da staten er utsatt for betydelige tap, enn i de tilfelle hvor staten ikke er engasjert. Jeg mener at staten gjennom sin garanti i virkeligheten engasjerer sig sterkt for en tollbeskyttelse som efter hvert måtte vise sig - jeg vil ikke engang si nødvendig, kanskje bare ønskelig. Finansdepartementet vil ikke bli stående fritt her, det vil måtte regne med at går vi ikke inn for dette, kan vi tape disse pengene. Og det er mange måter - det vil finansministeren sikkerlig gi mig rett i - å skattlegge

folket på, og dette vil kanskje bli en lettvintere skattlegging enn å ta det tap på 1,5 millioner kroner som eventuelt måtte opstå, inn i statens regnskaper til dekning. Jeg synes ikke at vi ved denne garanti står så fritt som jeg skulde ønske man stod i hvert tilfelle når stortinget skal avgjøre krav om tollpålegg. Jeg stemmer derfor mot garantien, og jeg slutter mig til mindretallet med hensyn til spørsmålet om tollen, som jeg mener bør utstå.

Statsråd Bergsvik: Eg ser det slik, at av dei tiltak me har havt, i alle fall av dei større, er dette det som er best fundert - og det av fleire grunnar. Det er ei heilt ny industrigrein og ei turvande industrigrein, og difor er dette ei naturleg verksemd for Noreg. For det andre er det nokso godt fundert so langt då som me i Finansdepartementet kan sjå det. Det er ikkje små kapitalar som vert sette inn av dei private. Det er ein aksjekapital på 1 million kroner, og til det kjem lån på 1,3 millionar kroner plus 500 000 kroner til driftskapital, som alt er sikra. For det tridje vil eg peika på at det her er dugande fagfolk som står i spissen, folk som har vist at dei har makta andre og etter mitt skyn større og vanskelegare oppgåvor enn den dei her står framfyre. For det fjerde nemner eg at dette tiltaket når det kjem i gang, vil skaffa burt imot 300 mann arbeid, og det vil og ha noko å segja for det distrikt som det her gjeld, og som på mange måtar har det vanskeleg, ikkje minst i denne industri som det her skal skaffast ei ny verksemd i. Eg skulde difor tru at grunnlaget for å gjeva denne statsgaranti skulde vera til stades.

So kjem me over til tollen, og her må eg segja at eg har svært vanskeleg for å forstå det mindretallet som vil utsetja eller vera mot tollen. For i røynda er det i grunnen ikkje nokon samanheng millom sjølve statsgarantien og framlegget um tolltillegg. Tollen vert etter mitt skyn ikkje gjeven for di verksemda får statsgaranti. Nei, eg ser det slik at framlegget um denne toll måtte koma so snart som ei slik verksemd vart reist, og då anten det var ei som hadde statsgaranti eller ikkje. Difor ser eg det slik at noka fylgje nettupp av statsgarantien er ikkje dette tollframlegget, men det er ei naturleg fylgje av at me her for fyrste gong får ei verksemd av dette slag her i Noreg. Det er etter mi meining heilt naturleg og sjølvstakt at Stortinget går med på dette tolltillegget - vel å merka um det skal vera nokon samanheng i den tollpolitikken me fører. Og når det ikkje fyrr har vore tale um toll på slike produkt, er grunnen åleine den, at me ikkje har havt slik produksjon her i landet, og at ein toll på det slag innført vare i tilfelle måtte ha vore ein fiskaltoll.

Eg gjer her merksam på at me i dag har den same toll, 7 1/2 pct., på verktystål og legert stål elles. Den toll fekk me i 1927, det vil segja då den vyrde formann i finansnemnda var statsminister, og ein annan medlem av finansnemnda var medlem av regjeringa, og han vart vedteken etter søknad av den same verksemd som no står bak dette valseverket. Eg har ikkje høyrte nokon ting um at det her har vore tale um å taka burt eller setja ned den toll. Og den produksjon som her skal setjast i gang, dei legerte plator, er i grunnen ei vidare foredling enn den produksjon som me har toll på, og skulde det difor vera

nokon skilnad millom tollen på verktystål og tollen på platone, so måtte det etter vanleg tollpolitisk praksis vera større toll på plator enn på det produkt me har toll på i dag. Etter mitt skyn er det difor heilt urett av hr. Moseid å tala um at dette er ei auking av tollen. Nei, det er inga auking av tollen - det er å leggja den same tollen på ein ny produksjon som den me har på ein tilsvarande produksjon som har mindre foredling enn det her er tale um. Um det skulde vera heilt rett etter vanleg praksis å ha noko høgare toll på plator enn på det andre stålet, so har me likevel ikkje funne å burde gjera nokon skilnad her. Ser me på den svenske tolltariffen, vil me finna at desse produkt ogso der har lik toll. Den verksemda det her gjeld, har heller ikkje bede um å få nokon høgare toll enn den som er på stenger og verktystål o.s.b. Og det kann me trygt segja er heilt avgjort at denne verksemda ikkje kjem i gang utan at ho får den same toll som ein har på andre tilsvarande produkt, som eg har nemnt. Dei kann ikkje leggja ned so stor kapital, fleire millionar kronor, for dei kann ikkje gå i gang med dette arbeidet, utan dei har trygd for at dei får den same tollen som den som er på andre tilsvarande produkt. Det å røysta mot tollen her, er difor faktisk det same som å røysta mot garantien. Ja, ikkje berre det, eg ser det slik at det å røysta mot denne toll i grunnen er å hindra at ein i det heile kann venta å få ei slik verksemd jamvel med statsgaranti. For eg kann ikkje skyna at det er nokon som med eller utan statsgaranti vil gå i gang med ei slik verksemd som denne utan at dei får dette tollvernet. Og det er rimeleg at dei ser det slik, og det er rimeleg at dei ikkje kann skyna samanhengen med ei avgjerd som gjev eit mindre foredla produkt eit vern på 7 1/2 pct. medan det meir foredla produkt inga tollvern får.

Eg er samd med hr. Hognestad i det han slo på, um at me bør få ein merknad inn i tolltariffen so departementet kann gjera undantak for blikk og plator som vert nytta til framstilling av transformatorar og dynamoar. For tida er det ikkje aktuelt, - denne verksemda skal ikkje produsera det. Når det vart teke med, var det for di det var naturleg samheng.

Til hr. Moseid og hans tale i dag um fordyring både av jordbruket og anna, vil eg for det fyrste segja at me har no stelt oss nokso velviljug til det krav som var uppe um tollvern for jordbruket her tidlegare i kveld, so i so måte skulde ein ikkje klaga so særleg. Men på den andre sida vil eg segja at dersom ein ser det so trongt som hr. Moseid i kveld gav uttrykk for, so trur eg nok eg torer segja at ein ikkje ser rett på interessone åt jordbruket heller. Her er det faktisk ein provins som skal leggjast til landet, det er ein ny produksjon som ein skal taka upp, ein produksjon som er naturleg for landet, og som kann skaffa fleire arbeid. Det har interesse ogso for jordbruket, for me kann ikkje her i landet leva berre av jordbruk, det må og vera andre næringar som kann kjøpa produkta frå jordbruket, og dei må og ha vilkår, slik at dei kann koma i gang og driva. Kann dei ikkje det, vert det smalhans for jordbruket ogso, akkurat som det er smalhans for dei andre når jordbruket ikkje har levelege vilkår. Eg ser det slik at det er den nøggjaste samheng millom utviding av industrien, ny industri, og det at jordbruket og andre næringar skal få betre og levelege vilkår.

Eg må på det beste tilråda at ein går med både på statsgarantien og på tollene; elles er det avgjort at dei folk som steller med dette, ikkje kann gå i gang med arbeidet med denne verksemda, og det vilde vera stor synd for landet og ikkje minst sjølv sagt for dei distrikt som treng so vel um å få denne verksemda i gang.

Presidenten: Den reglementsmessige tid er på det nærmeste forbi, og som presidenten har gjort opmerksom på tidligere, har det ikke vært forutsetningen at det skulde holdes aftenmøte idag. Presidenten ser sig derfor nødt til å foreslå at man stanser forhandlingene nu og fortsetter imorgen.

Lykke: Jeg må be om at man fører denne sak tilende i aften, for så strikst bundet til kl. 8 er man dog ikke.

Presidenten: Det er meddelt presidenten at det er enkelte som skal ha møte eller sammenkomst ikveld, og presidenten har da ansett det for å være mest hensynsfullt å slutte nu - og det er overensstemmende med praksis at man tar det hensyn. Presidenten har tidligere uttrykkelig gjort opmerksom på det, men hvis det er almindelig stemning for at man skal holde på, vil presidenten la foreta votering over det.

Getz: Jeg vilde gjerne gi min tilslutning til hr. Lykkes henstilling om at denne saks behandling blir tilendebragt i aften. Det er såvidt jeg vet, bare det parti jeg tilhører, som har sammenkomst i aften, og jeg tror ikke det fra vår side blir reist nogen motstand mot å fortsette.

Presidenten: Efter disse uttalelser vil presidenten foreslå at man fortsetter en tid utover for å bli ferdig med behandlingen av denne sak i kveld. Det ansees for bifalt.

Syltebø: Som tilrådinga viser, hadde eg ikkje høve til å vera med då nemnda slutthandsama denne sak. Eg vil difor her få lov til å segja frå at eg er samd med fleirtalet når det gjeld punkt I i denne tilråding. Eg ser det på same måten som både ordføraren i saka og no sist finansministeren har gjeve uttrykk for, at dette er eit av dei tiltak som både økonomisk og på annan måte er best fundert av dei som i det siste har søkt um studnad for å koma i gang. Eg skal ikkje koma meir inn på det.

Når det gjeld punkt II i tilrådinga, tollspursmålet, so har eg for min part vore noko i tvil. Eg har tidlegare meint det var rettast å få dette nærare greitt ut, og at ein slapp å taka stode til spursmålet i år. No, eg skal viljug medgjeva at samanlikna med tollsatsane på andre liknande varor er det ikkje noko sers å merka til den toll som det her er gjort framlegg um. Etterat me no har fått den merknaden til punkt II i konklusjonen som ordføraren nemnde i innlegget sitt her i kveld, og etter dei opplysningar som finansministeren kom med i innlegget sitt no, vil eg røysta for punkt II, tollspursmålet.

Presidenten: De følgende talere har en taletid av inntil 2 minutter.

Moan frafalt ordet.

Lykke: Vi står her overfor en bedrift om hvilken jeg nok vil underskrive det som har vært sagt, at den har et sterkere grunnlag enn mange av de tiltak som det har vært foreslått statsgaranti for tidligere. Den bedrift det her gjelder, Stavanger Elektro-Stålverk, vet vi alle er en bedrift som er glimrende ledet, og som på tross av vanskeligheter - den har naturligvis slept på en stor bankgjeld - har forstått hele tiden å holde sine kvaliteter oppe og skape sig nye markeder på tross av de vanskeligheter også denne industri møter. Det er land som stenger sig helt for den slags, og det har også denne bedrift måttet lide under. Men i det store og hele er den gått fremover. Når man nu vil ha dette valseverk, og selv setter inn 1 million kroner, og skaffer 500 000 kroner i driftskapital, har jeg funnet at risikoen for statens garanti er forholdsvis liten. Og staten har interesse av at et slikt valseverk kommer i stand. Jeg vil bare gjøre den bemerkning at det kunde vært naturlig og hyggelig for komiteen om den hadde fått rede på om det har vært forsøkt et samarbeid mellom Blikkvalseverket og dette valseverk, som også skal ligge i Bergen. Jeg kunde tenke mig at ved en utvidelse av Blikkvalseverket kunde det også ta med det stål som det her er tale om. Men det foreligger ikke, og de undersøkelser som er gjort på dette område tyder ikke på at der for legert stål kan etableres noget samarbeid på den måte som jeg sa. Jeg er kommet til - på tross av at jeg ikke er beundrer av statsgarantier - at jeg vilde være med her for å gi en oppmuntring til det verk som her søker om garanti.

Når man derimot, som det er uttrykt her av enkelte talere - jeg tror det var den ærede finansminister - ikke kan skjønne at vi som stemmer for garanti, kan stemme mot tollene, vil jeg gjerne begrunne det litt. Grunnen er meget nærliggende, det burde ikke være finansministeren som undret sig over det, for departementet sier om det:

"Departementet er oppmerksom på, at det - hvis der legges toll på plater og bånd av legert stål - muligens vil vise seg nødvendig i noen grad også å øke tollene på de ferdige produkter av disse varer, idet en må gå ut fra at ved fastsettelsen av de tollsatser som her kommer i betraktning i noen utstrekning har vært tatt hensyn til at råmaterialene hittil har vært tollfri."

Og så kommer det videre:

"Det er imidlertid på sakens nåværende trin ikke mulig å komme med noe nærmere utformet forslag til eventuelle endringer i tariffen for så vidt angår plater og bånd i videre bearbeidelse eller for helt ferdige produkter av disse varer."

Det gjelder her en rekke artikler som går inn under forskjellige posisjoner, og da spør jeg: Er det da ikke et rimelig forlangende at vi må få se tolltariffen i sammenheng, slik som den blir med den toll som her er foreslått? Jeg skal få lov til å opplyse at den toll som er foreslått her, 7 1/2 pct. - som vi idag riktignok allerede har på verktøistål - er en meget høi toll. 7 1/2 pct. pluss tillegg vil altså si mellom 13 og 14 pct. ....

Presidenten: Tiden er forlengst overskredet.

Lykke: Jeg skal være ferdig om et øieblikk.

Presidenten: Presidenten kan gjerne eske Stortingets bemyndigelse til å la komiteens formann få et minutt til.

Lykke: Tollen er meget høi. Mens altså den svenske toll på det samme er 7,50 kroner pr. 100 kg, mellem 7 og 8 øre pr. kg., vil det her altså dreie sig om vel 30-40 øre pr. kg., og man kan forstå at også de ferdige produkter, de bearbejdede produkter, vil komme med krav om å få øket beskyttelse. Jeg har sagt, og jeg fastholder, at jeg ikke stiller mig avvisende til tollkrav fra dette anlegg, og jeg vil ta det spørsmål op, hvis jeg får med det å gjøre i tollkomiteen til neste år, med den samme interesse som jeg nu har behandlet garantispørsmålet. Men det må være et rimelig krav at den som stiller med så vanskelige spørsmål, som har så mange sidevirkninger, må få lov til å se hvilke direkte konsekvenser forslaget har på tolltariffen. Det er et meget rimelig forlangende, og derfor fastholder jeg at jeg stemmer mot II i år.

Moseid: Til finansministeren vil jeg si at jeg gjennom mange år har vært med å bygge op den beskyttelse vi har i vår industri, til dels under motstand fra arbeiderpartiets side. Det er ikke nogen uvilje fra min side overfor industrien, tvertimot. Men forutsetningen er at Stortinget også overfor andre næringer viser de samme hensyn, og det er ikke gjort. Når finansministeren her sier at man har stillet sig velvillig overfor jordbruket, så gjelder det i dette tilfelle et spørsmål hvor hele varens verdi brutto, alt tilsammen, ikke kommer op i mer enn 250 000-300 000 kroner, mens det her på et brett - bortsett fra sidevirkninger - dreier sig om et tollbeløp på ca. 400 000 kroner for det innenlandske behov som nu er ca. 1000 tonn. Det representerer så pass som omkring kr. 3,50 pr. dagsverk, så det er ikke nogen bagateller. Som jeg har nevnt før, har jeg en teoretisk beregning over tollbeskyttelsen for en del av den industri som arbeider på hjemmemarkedet, som sysselsetter 69 000 mennesker. Det er utført ca. 18 millioner dagsverk med en teoretisk tollbyrde på 181,2 millioner. Tollbeskyttelsen utgjør kr. 4,90 pr. dag. Sammenlignet med jordbruket er forholdet at der er det utført 75 millioner dagsverk med en samlet beskyttelse både gjennom toll og direkte foranstaltninger på ca. 60 millioner, hvad der representerer 80 øre pr. dagsverk. Resultatet er blitt at man ved høi tollbeskyttelse har bygget op lønninger som er ganske bra i industrien, men samtidig har man litt efter hvert ødelagt lønnsomheten i jordbruket, slik at dagsfortjenesten i jordbruket ligger på omtrent fjerdeparten av industriens.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg vil bare si til hr. Moseid at jeg tror ikke hans merkelige beregninger står sig for saklig kritikk. - Jeg har imidlertid bedt om ordet for å si at jeg, efter å ha påhørt denne debatt, er kommet til det resultat at jeg vil stemme mot garantien, og jeg gjør det fordi jeg synes et foretagende som dette som ligger så sundt an, er så vel fundert, er så dyktig drevet, må kunne reise kapital på

sedvanlig måte her i landet. Jeg tror at vi heldigvis er så kapitalsterke at banker som har interesse for et foretagende som dette, vil kunne støtte det uten denne nye fremgangsmåte med statsgaranti. Hvad tollens angår, er jeg kommet til det resultat, også efter å ha påhørt debatten, at den toll som foreslåes her, ikke er nogen urimelig toll for den produksjon det her gjelder. Og da dette er en bedrift som det er meget ønskelig å få i gang, vil jeg ikke bortta for bedriften den opmuntring for å få det lønnsomt som ligger i tollbeslutningen. Derfor vil jeg stemme for tollens. Jeg følger i så henseende den tanke som hr. Bærøe var inne på. Jeg tror det er en riktig fremgangsmåte for å få dette foretagende i stand.

Hognestad: Jeg vil bare stille komiteens formann, hr. Lykke, det spørsmål, om han, dersom han stod bak søknaden om dette garantiansvar, vilde reise denne bedrift på grunnlag av nogen velvillige uttalelser om at man skal ta tollspørsmålet op neste år. Stortinget står jo helt fritt. Jeg vil videre stille det spørsmål: Mener hr. Lykke at Spikerverket i Oslo skal ha 7 1/2 pct. for billig legert stål, mens et valseverk på Vestlandet ikke skal ha det for en dyrere kvalitet, dyrere legert stål?

Hambro: Jeg vil bare si ganske kort at jeg i likhet med hr. Bærøe stemmer imot garantien. Hvad tollens angår, er forholdet, som hr. Lykke understreket, at vi er i en meget vanskelig stilling. Vi stortingsmenn får en sak som denne lagt foran oss i de aller siste dager vi er sammen, en sak hvor det er mangesidige spørsmål som berøres. Jeg tror at der lar sig meget anføre for tollbeskyttelsen, men min personlige konklusjon er som hr. Lykkes, at jeg på det nuværende tidspunkt ikke kan stemme for den. Jeg har ingen oversikt over konsekvensene. Dermed vil jeg ikke ha sagt at jeg uten videre gir hr. Moseid min tilslutning. Selv om det statistisk kan godtgjøres at det regner mer pr. innbygger i Farsund enn i Bergen, blir det ingen endelig bestemmende konklusjon.

Presidenten: Hr. Moseid har hatt ordet to ganger og får ordet til en ganske kort bemerkning. - Presidenten vil henstille at man nu prøver å begrense debatten.

Moseid: Jeg vil bare gjøre den bemerkning til hr. Mowinckel, at jeg tror ikke det er så svært mange som har så små forutsetninger for å føre saklig kritikk overfor de av mig anførte tall som han har.

Lykke: Den ærede ordfører kan ikke være opmerksom på det som blev oplyst av finansministeren da han hadde ordet, at tollens på verktøistål kom i stand i 1927 efter andragende - ikke fra Christiania Spigerverk, men nettop fra det verket på Vestlandet som han nu forsvarte. Det er det samme verksted som fikk den beskyttelse, som idag vil ha den for å utvide bedriften. Vi skal huske på at Valseverket behøver ikke en toll på plater, Valseverket får betaling for sitt arbeide. Det er Stavanger Electro-Staal som skal ha tollbeskyttelsen. Jeg sier

Møte for lukkede dører, Stortinget 14. juni 1939

det vilde være klokt å se dette i sammenheng, før vi tar stilling til det. Men jeg vil si at den samme interesse som jeg har vist selve garantien, vil jeg også vise tollspørsmålet.

Komiteen hadde innstillet:

I.

Finansdepartementet får fullmakt til på statens vegne å stille garanti for et 2nen prioritets pantelån, stort inntil kr. 1 500 000 med prioritet nest etter kr. 1 305 000 i et valseverk for legert stål, i det vesentlige i samsvar med tilråding fra Finansdepartementet 20 mai 1939 og skrivelse fra Handelsdepartementet til Finansdepartementet om saken av 7 juni 1939.

II.

Fra den tid Kongen bestemmer skal tolltariffens post "Metaller II.C.1.a" lyde slik:

Verktøystål og legert stål ellers, som nikkel-, mangan-, krom- og wolframstål, herunder bånd samt plater, også mønstrede, tilskårne, utstansede, flensede, bøyet i bølgeform eller på annen måte eller forsynt med hull, dog ikke hull for nagler ... a.v. 7 1/2 pst.

Presidenten: Videre er det av komiteens ordfører på komiteens vegne fremlagt forslag til følgende tillegg til II: "Metaller II.C.1."

.....
anm. 3. Tolldepartementet kan på vilkår som av dette fastsettes tilstå tollfrihet for plater og blikk som hører under litr. 1.a. og er bestemt til fremstilling av transformatorer eller dynamoer."

Votering:

1. Komiteens innstilling under I bifaltes mot 29 stemmer.
2. Komiteens innstilling under II med tillegget bifaltes mot 36 stemmer.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at forhandlingene nu stanses, og at behandlingen av den siste sak på kartet utstår til imorgen formiddag kl. 9, idet det da er forutsetningen at møtet blir satt for lukkede dører.

Protokollen for det hemmelige møte referertes og foranlediget ingen bemerkning.

Møtet hevet kl. 20.20.